

Mgr. Jana Štaiglová

Bezpečnostní systémy středoasijských postsovětských zemí

Anotace

Tato studie se zabývá bezpečnostními systémy zemí v postsovětském prostoru (Turkmenistán, Kazachstán, Uzbekistán, Kyrgyzstán, Tádžikistán). V první části seznamuji čtenáře s pojmem bezpečnostní systém, samotným vznikem Sovětského svazu a konečným složením postsovětských zemí. Dále se věnuji základním informacím vybraných států a jejich vnitřnímu bezpečnostnímu systému. Další část je zaměřena na konfliktní faktory současné Střední Asie a jejich řešení v souladu spolupráce s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a uskutečněných konferencí na toto téma. V závěru se tato práce zaměřuje na vztahy mezi Českou republikou a zeměmi Střední Asie v podobě vízové povinnosti a platných dohod.

Klíčová slova

Bezpečnostní systém, postsovětský prostor, Turkmenistán, Kazachstán, Uzbekistán, Kyrgyzstán, Tádžikistán, policie, hasičský sbor, záchranná služba, ozbrojené síly, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Interpol, konflikt, bezpečnost, stabilita, boj proti terorismu, drogy, organizovaný zločin, vízum

Summary

This study deals with the security systems of the countries in post-soviet sector (Turkmenistan, Kazakhstan, Uzbekistan, Kyrgyzstan, and Tajikistan). In the first part, I am to acquaint the reader with the term security system, the initial formation of Soviet Union and the final definition of the Central Asia countries. In the next part, I am focusing on basic information of selected states and their internal security systems. The following part I am dedicating to conflicting factors of nowadays Central Asia and their solutions in line with the cooperation with Organization for Security and Cooperation in Europe, as well as the past conferences held on this topic. In conclusion, this work focuses on relations between Czech Republic and the countries of Central Asia in the form of visa and other existing agreements.

Keywords

Security system, post-soviet sector, Turkmenistan, Kazakhstan, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Tajikistan, police, fire fighting, rescue service, military, Organization for Security and Cooperation in Europe, Interpol, conflict, safety, stability, fight against terrorism, drugs, organized crime, visa

Úvod

Bezpečnostní systém je institucionálním nástrojem pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky daného státu. Podle jednotlivých států je směřován k různým organizacím, o které se opírá, nebo z nich bezpečnostní strategie vychází. Jedná se například o propojení s organizacemi, které se zabývají bezpečnostními systémy. Hlavním cílem bezpečnostního systému každého státu je prosazování a ochrana životních, strategických a dalších zájmů, a dále zajištění adekvátní a efektivní reakce na měnící se bezpečnostní hrozby. Základem úspěšného fungování je včasná a koordinovaná příprava rozhodujících činností příslušných orgánů v čele každého státu. Hlavními požadavky na bezpečnostní systém je, aby byl centralizovaný, tj. státem řízený a flexibilní, zajišťující jednotný a koordinovaný postup na všech úrovních. Zajištění bezpečnosti je základním předpokladem kvality života. Promítá se do hlavních sociálních potenciálů, a na druhou stranu ty významně ovlivňují fungování bezpečnostního systému. Hlavními zásadami jeho fungování jsou sociální soudržnost, kvalita bezpečnostního vzdělání, flexibilita trhu práce, demografická struktura a vytváření vlastenectví.

Po éře Sovětského svazu se muselo s bezpečnostním systémem v postsovětských zemích nezdědka začít od začátku. Důvodem bylo, že se státy současné Střední Asie se musely podřídit celosovětskému bezpečnostnímu systému, který se odebíral naprosto odlišným směrem, než jakým směřuje v současné době, ale i v době, kdy se státy stávaly nezávislými.

Ve své studii využívám informace především z internetových zdrojů, neboť tato problematika není v literatuře dosud podrobně zmapována. Často jsem čerpala z webových stránek Ministerstva zahraničních věcí České republiky a různých ministerstev zemí Střední Asie, především se to týká vnitřní bezpečnosti zemí. Největším pomocníkem mi byl však portál Wikipedie, kde jsem nasbírala nejvíce informací o ozbrojených silách. U pojmu bezpečnost jako celku se vzhledem k aktuálnosti opírám o zápisy a nejrůznější zprávy, vydané mezinárodními organizacemi, útvary a jednotlivými společnostmi, jež jsou volně dostupné na internetu. Opomenuty nezůstaly ani tištěné zdroje. Nejvíce informací jsem získala z literatury od PhDr. Slavomíra Horáka Ph.D., který se touto problematikou nejvíce zabývá.

Postsovětská Střední Asie

Tato studie se zabývá zeměmi Kazachstán, Tádžikistán, Uzbekistán, Turkmenistán a Kyrgyzstán. Západní hranice těchto zemí je daná pobřežím Kaspického moře a na východě ji tvoří hranice Čínské lidové republiky.

Státy Střední Asie jsou vlídné a pohostinné země díky překrásné přírodě, uchvacující kultuře a lidem zde žijícím. Po rozpadu Sovětského svazu se však potýkají s obrovskými těžkostmi, které zasahují do hospodářství, bezpečnostního systému, i do základní existence jejich obyvatel. Na mnoha místech je nedostupný či nedostačující zdravotní systém, sociální péče v podstatě neexistuje, vzrůstá chudoba, mnozí lidé žijí ve skutečné bídě, v některých regionech narůstá negramotnost.

Ilustrace: Mapa vybraných postkomunistických zemí (Kazachstán, Uzbekistán, Turkmenistán, Kyrgyzstán, Tádžikistán).¹

¹ Centra Asia Map. Sairam Tourism. <http://www.sairamtourism.com/userfiles/CentralAsiaMap.gif>
Sairam Tourism. <http://sairam.sk.uz/>

Kazachstán

Kazachstán je devátou územně nejrozsáhlejší zemí světa, a dokud byl součástí Sovětského svazu, představoval území, jež se znamenitě hodilo k činnostem, které měly zůstat navěky skryty. Již za Stalina kazašské stepi pohltily celé národy a při dobývání nerostného bohatství ve zdejších gulazích zahynuly miliony vězňů. Později zde armáda na přísně utajovaných a střežených zařízeních kosmodromu v Bajkonuru² a jaderné střelnici v Semipalatinsku³ realizovala projekty, které udělaly ze Sovětského svazu velmoc.

Základní informace

Republika Kazachstán vznikla 16. prosince 1991 (nezávislost na Sovětském svazu). Rozloha Kazachstánu činí 2 717 300 km² a ve využití své plochy převládá zemědělství: 12 % orná půda, 54 % pastviny, 4 % lesy, 27 % ostatní. Kazachstán se rozkládá ve střední Asii a malou částí svého území západně od řeky Ural zasahuje též do Evropy. Na severozápadě a severu má hranici s Ruskou federací, na východě s Čínskou lidovou republikou, z jižní strany jsou jeho sousedy Kyrgyzstán, Uzbekistán a Turkmenistán, na jihozápadě pak přiléhá ke Kaspickému moři. V roce 2008 čítal Kazachstán 15 658 308 obyvatel. Co se týče národnostního složení, žije v Kazachstánu 147 národností a etnických skupin a etnické složení obyvatel je následující: Kazaši (65,2 %), Rusové (21,8 %), Ukrajinci (1,8 %), Uzbeki (3 %).⁴ Ve složení náboženství má 69 % obyvatel, kteří vyznávají sunnitský islám, 28 % je pravoslavných křesťanů a 2 % obyvatel jsou evangelíci.

Úředními jazyky jsou kazaština a ruština. Hlavním městem se stala v roce 1997 Astana, která vystřídala město Almata. Hlavním důvodem bylo položení Almaty v blízkosti hranic s Kyrgyzstánem, Tádžikistánem a Uzbekistánem, kde v té době probíhala občanská válka.⁵ Národní měnou je Tenge. Kazachstán je členem Společenství nezávislých států.⁶

Republika Kazachstán je unitárním státem. Základem administrativního členění je 14 oblastí. Na západě – Aktubinská, Atyrauská, Západokazašská a Mangystauská oblast, na severu Akmolská, Pavlodarská, Severokazašská a Kostanajská oblast, na jihu Almatinská, Jihokazašská, Kyzylordská, Žambylská, a na východě Východokazašská oblast. V centrální části se nachází největší Karagandská oblast.⁷

Důležitá telefonní čísla: 112 – mimořádné události (hasiči, policie, ambulance), 101 – hasičská služba, 102 – policie, 103 – rychlá lékařská pomoc, 104 – havárie – plyn.⁸

² Kosmická základna Bajkonur, vznik v roce 1955.

³ V roce 1947 vznikl v oblasti u Semipalatinska zkušební jaderný polyгон. Zde byla vyzkoušena první sovětská jaderná bomba.

⁴ Kazachstán: Základní informace o teritoriu. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asiie/kazachstan/

⁵ Kazachstán. Alterra.cz. <http://alterra.cz/kazachstan/>

⁶ Společenství nezávislých států, organizace 9 z 15 bývalých svazových republik Sovětského svazu.

⁷ Souhrnná teritoriální informace Kazachstán. Zastupitelský úřad České republiky v Kazachstán, 2019.

[http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2019/07/11/Nahled%20STI%20\(PDF\)%20Kazachstan%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202019.050430292.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2019/07/11/Nahled%20STI%20(PDF)%20Kazachstan%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202019.050430292.pdf)

⁸ Emergency telephone Numbers: Asia. Wikipedia.

Hospodářství

Hlavním zdrojem příjmů je zemědělství a průmysl. Ze zemědělských produktů především sklizeň pšenice, ječmen, kukuřice, rýže, proso, cukrová řepa, slunečnice, zelenina, ovoce, bavlna a chov dobytka: skot, ovce, prasata, velbloudi, koně, drůbež. Hlavním bohatstvím Kazachstánu jsou nerostné suroviny. Kazachstán se podle množství přírodních zdrojů nachází na šestém místě na světě a je jednou ze zemí s nejbohatšími zdroji ropy, zemního plynu, titanu, hořčíku, olova, uranu, zlata a dalších barevných kovů. Je také největším výrobcem wolframu, má ty největší zásoby na světě.

Zahraniční obchod

Hlavními obchodními partnery Kazachstánu jsou Čínská lidová republika a Ruská federace. Právě Ruské federaci pronajímá kosmodrom v Bajkonuru za 115 milionů dolarů ročně. Dále je Kazachstán velmi závislý na exportu ropy a zaujímá druhé místo na světě v tempu růstu exportu ropy. V době před pěti lety těžil 1,3 milionů barelů ropy denně a vyvážel více než jeden milion barelů. Tento rok se očekává, že těžba dosáhne 3,5 milionů barelů denně, z nichž tři miliony budou určené na export. Do exportního zboží lze zahrnout ještě zemní plyn, barevné kovy, chemikálie, strojní zařízení, obilí, vlnu, maso a uhlí. Vedle Čínské lidové republiky je také významný, téměř srovnatelný, obchodní partner Itálie, pak méně významní Nizozemsko, Francie, Švýcarsko a Rakousko.

Bezpečnostní politika

Bezpečnost Kazachstánu je v současnosti ohrožována etnickým napětím mezi rodilými Kazachy a etnickými Rusy, islámským extrémismem, obchodem s drogami, zabezpečením hranic a vodního hospodářství.

Národní cíle bezpečnostní politiky, které jsou založeny na ústavě Kazachstánu, mají zaručit zachování nezávislosti a suverenity státu a integritu jeho rozlohy, výsostné vody a vzdušný prostor a jeho ústavní pořádek.

V roce 2003 proběhla v Kazachstánu vojenská reforma, která hlavní prioritu staví na obraně proti terorismu, požaduje lepší schopnosti obrany proti terorismu a zajišťuje ochranu a bezpečnost státních hranic. Bezpečnostní politiku staví na tom, že republika se může ocitnout uprostřed pohraničních střetů členů Společenství nezávislých států, expanzivní Čínské lidové republiky a islámských sousedů. Neklade důraz na vojenský rozvoj, ale sleduje nadnárodní bezpečnostní dohody, spojenectví s Ruskou federací a aktivní úsilí o členství v Severoatlantické alianci. Kazachstán se stal členem Partnerství pro mír⁹ v roce 1994. V roce 1995 Ruská federace a Kazachstán podepsaly dohodu o vytvoření „jednotných ozbrojených sil“. Ve stejné době Ruská federace přijala společnou odpovědnost za hlídání mezinárodních hranic Kazachstánu, což v praxi znamenalo hranici s Čínskou lidovou republikou.

http://en.wikipedia.org/wiki/Emergency_telephone_number#Asia

⁹ Alianční program spolupráce Partnerství pro mír (Partnership for Peace – PfP) vznikl v roce 1994 a jeho posláním je posilovat stabilitu, omezovat hrozby pro mír a budovat zesílené bezpečnostní vazby mezi jednotlivými partnerskými státy a Severoatlantickou aliancí a mezi partnerskými státy navzájem.

V roce 2011 byla zveřejněna Vojenská doktrína¹⁰ Republiky Kazachstán a to vyhláškou prezidenta Republiky č. 161. Zaměřuje se na zajištění vojenské bezpečnosti státu, stanovuje priority diplomatických, právních a jiných nevojenských opatření pro řešení mezinárodních sporů a konfliktů. Její provádění bude zajištěno prostřednictvím vzájemně souvisejících politických, diplomatických, ekonomických, sociálních, informačních, právních, vojenských a jiných opatření zaměřených na další zlepšení bezpečnostního systému, který by měl odpovídat předvídatelným hrozbám a podmínkám jak v oblasti hospodářské tak v oblasti sociálního rozvoje země.

Vojenská doktrína Republiky Kazachstán je systém názorů na zajištění vojenské bezpečnosti státu, prevence válek a ozbrojených konfliktů (dále jen "válečných konfliktů"), vývoj vojenské organizace, použití ozbrojených sil vojáky a vojenskými útvary (s cílem působit proti současným hrozbám vojenské bezpečnosti, v boji proti mezinárodnímu terorismu, včetně kybernetického terorismu, náboženského extremismu a nedovolenému šíření zbraní). Vojenská doktrína definuje cíle, zásady a pravidla pro veřejné politiky s cílem zajistit vojenskou bezpečnost Republiky Kazachstán. Vojenská doktrína je založena na ustanoveních vojenské teorie, strategického integrovaného hodnocení a predikci rozvoje vojensko-politické situace ve světě a regionu ve střednědobém horizontu.¹¹

Základními právními předpisy vojenské doktríny jsou Ústava Republiky Kazachstán, zákony, dekrety prezidenta republiky Kazachstán a jiné normativní právní akty Kazašské republiky, jakož i mezinárodní smlouvy ratifikované Republikou Kazachstán.

Důležitým článkem pro podporu bezpečnostní politiky a zájmů v mezinárodních záležitostech je mír. Zvyšuje se jí důvěryhodnost země na mezinárodní scéně. V tomto ohledu se Kazašská republika aktivně podílí na mírových operacích pod záštitou Organizace spojených národů. Základními principy jsou nestrannost a naprostá neutralita, absence vztahu s některou z konfliktních stran, odmítnutí přímé nebo nepřímé pomoci v zájmu jedné strany, pokud je na úkor ostatních stran konfliktu.

Bezpečnostní systém

Největší zásluhu na vytváření bezpečnostního systému Kazachstánu ze všech jeho ministerstev má Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany.

¹⁰ Soubor zásad, jimiž se řídí zahraniční a bezpečnostní politika určitého státu.

¹¹ Kazakhstan. Security Policy. Global Security.

<http://www.globalsecurity.org/military/world/centralasia/kazak-policy.htm>

Ve struktuře Ministerstva vnitra se nachází mnoho výborů pro bezpečnost:¹²

- Výbor správní policie,
- Výbor vnitřních vojsk,
- Výbor dopravní policie,
- Výbor kriminální policie,
- Protidrogový výbor a kontrolní drogová komise,
- Vyšetřovací komise,
- Výbor pro vězeňství,
- Hasičský výbor,
- Výbor pro nouzové situace a výbor pro státní kontrolu a dohled v oblasti průmyslové bezpečnosti,
- Výbor pro státní hmotné rezervy,
- Národní centrální úřad Interpolu.

Ministerstvo vnitra v rámci bezpečnostního systému vytvořilo několik zákonů a uzavřelo několik dohod a mezinárodních smluv. Za zmínku stojí „Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra republiky Kazachstán a Ministerstva vnitra republiky Uzbekistán“ ze dne 14. června 2013, která stanovuje posílení spolupráce mezi vnitřními věcmi Kazachstánu a Uzbekistánu v boji proti organizované trestné činnosti, obchodu s drogami a zbraněmi, nelegální migraci, obchodování s lidskými orgány a tkáněmi, teroristickým činům a trestným činům mezi sebou.¹³

Národní policie

Pod Ministerstvo vnitra spadá Národní policie Kazachstánu. Legislativním základem policie je zákon č. 199 z roku 2014, o donucovacích orgánech Republiky Kazachstán. Národní policii tvoří oddělení Kriminální policie pro všechny typy trestné činnosti, včetně policie dopravní, hlídkové služby, řízení provozu a imigrační kontroly. Jejimi hlavními úkoly ze zákona jsou:¹⁴

- ochrana veřejného pořádku a dodržování veřejné bezpečnosti,
- ochrana lidí a majetku,
- odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti a odhalování uprchlíků,
- odhalování a prevence zanedbávání dětí a trestných činů proti nezletilým,
- boj proti drogové činnosti,
- udržování bezpečnosti silničního provozu,
- kontrola víz a pasů, a
- spolupráce s mezinárodními policejními organizacemi.

¹² Государственные услуги и информация онлайн. <http://egov.kz>

Официальный информационный ресурс Премьер-Министра Республики Казахстан.
<http://government.kz/ru>

Министерство внутренних дел Республики Казахстан. <http://mvd.gov.kz/portal/page/portal/mvd/MVD>

¹³ Международные договоры и соглашения. Министерство Внутренних Дел Республики Казахстан.
http://mvd.gov.kz/portal/page/portal/mvd/MVD/mvd_nav_main1/NPB/npb_mdiss

¹⁴ Kazakhstan. Interpol. <http://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Kazakhstan>

Kazachstán je také od 4. listopadu 1992 členem Interpolu, jehož kontaktní pracoviště je v Astaně. Hlavním úkolem je koordinace policejních činností mezi vnitrostátními a zahraničními donucovacími orgány. Součástí je i strategie pro posílení národní bezpečnosti a zabránění trestné činnosti v Kazachstánu. Její činnost je zaměřena z velké části na hledání uprchlíků po celém světě, pohřešovaných osob a odcizených vozidel. Policisté Kazachstánu mají přístup ke globálním databázím Interpolu. S touto podporou mají přístup k informacím o hledaných osobách, vozidlech a odcizených a ztracených cestovních dokladech. Díky této funkci mají kazašští policisté možnost rychle zjistit, zda je osoba potenciální hrozbou pro národní bezpečnost.¹⁵

Výbor hasičského sboru

Další institucí, které zajišťuje Ministerstvo vnitra Kazachstánu, je Výbor hasičského sboru. Reforma z roku 2006 dala tomuto výboru za úkol kontrolu v požární bezpečnosti, hašení požárů a zjišťování příčin požáru. Novinkou z roku 2014 je zákon č. 188, o civilní ochraně. Tento zákon upravuje zajištění požární ochrany, fungování civilní obrany, skladování a použití státních hmotných rezerv a organizaci a činnost záchranné služby a jejich struktury. Mezi hlavní úkoly patří zajistit ochranu před požáry a samostatné hašení. A v souladu se svými úkoly výbor plní mnoho funkcí, uvádím výběr těch nejdůležitějších:¹⁶

- realizace státní politiky v oblasti požární bezpečnosti,
- zajištění požární ochrany u rezidenčních, strategických a specifických státních zařízení,
- informování veřejnosti a organizací v oblasti požární bezpečnosti,
- podpora znalostí, školení lidí, úředníků a odborníků v organizacích v oblasti požární bezpečnosti,
- schvalování norem a pravidel požární bezpečnosti a požadavků na požární bezpečnost staveb,
- státní požární kontroly požadovaných norem.

Ozbrojené síly

„Ozbrojené síly Republiky Kazachstán“ je název sjednocených ozbrojených sil Kazachstánu. Jsou upraveny zákonem č. 29 z roku 2005, o obranných a vojenských silách Republiky Kazachstán. Skládají se z pozemních sil, vzdušné a protivzdušné obrany, námořnictva a republikánské gardy. Ozbrojené síly Kazachstánu jsou prováděny pod dohledem ministerstva obrany Kazachstánu. Jejich ústředí se nachází v Astaně a Almatě. Veliteli jsou prezident a ministr obrany.

¹⁵ Kazachstan. Interpol. <http://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Kazakhstan>

¹⁶ Комитет по чрезвычайным ситуациям. Министерство внутренних дел Республики Казахстан. <http://emer.gov.kz/ru/>

Ilustrace: Znak kazašských ozbrojených sil.¹⁷

V roce 1992 podepsal prezident dekret o vytvoření ozbrojených sil Republiky Kazachstán. Jádrem armády Kazachstánu se po rozpadu Sovětského svazu stal Turkestánský vojenský okruh.¹⁸

Kazachstán je zakládajícím členem Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti¹⁹ a Šanghajske organizace pro spolupráci²⁰. Kazachstán také uzavřel akční plán individuálního partnerství se Severoatlantickou aliancí a strategické spolupráce s tureckými ozbrojenými silami. Zajímavostí je, že někteří kazašští důstojníci se učili a trénovali ve Spojených státech amerických na vojenské akademii ve West Pointu.

V současné době existují čtyři regionální velitelství pozemních ozbrojených sil:²¹

- Oblastní velitelství Astana,
- Regionální velitelství Jih v Tarazu,
- Regionální velitelství Východ v Semipalatinsku,
- Regionální velitelství Západ v Aktobe.

¹⁷ Central Asia. Global Security. <http://www.globalsecurity.org/military/world/centralasia/>

¹⁸ Vojenský okruh za éry Sovětského svazu se sídlem v Taškentu.

¹⁹ Организация Договора о коллективной безопасности – ОДКБ; Collective Security Treaty Organization; CSTO.

Mezinárodní regionální organizace pro oblast obrany a bezpečnosti, která zahrnuje 7 zemí bývalého Sovětského svazu – Arménie, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Ruská federace, Tádžikistán a (od r. 2006) Uzbekistán, který však své členství v roce 2012 suspendoval a je tak neaktivní. Je přímým následovníkem tzv. Taškentské smlouvy

(o kolektivní bezpečnosti) z roku 1992, které byla 7. října 2002 v Kišiněvu dána podoba mezinárodní organizace. Ázerbájdžán a Gruzie, které také patřily mezi původní signatáře Taškentské smlouvy, neprodloužily roku 1999 své členství v tomto obranném mechanismu.

²⁰ Шанхайская организация сотрудничества; ШОС; Shanghai Cooperation Organisation; SCO.

Mezivládní organizací založenou 14. června 2001 těmito státy: Čínská lidová republika, Ruská federace, Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán a Uzbekistán. Pozorovatelské země jsou Mongolsko, Indie, Írán, Pákistán. V současné době usiluje o připojení k této organizaci Mongolsko. Členské země zabírají téměř 30 000 000 km² (3/5 velikosti Eurasie), na kterých žije přibližně 1 455 000 000 obyvatel. V této organizaci jsou dvě světové mocnosti a navíc na území Šanghajske organizace je více zdrojů ropy a zemního plynu než kontrolují členové Organizace zemí vyvážejících ropu. Díky tomuto se stává tato organizace stále silnější.

²¹ Armed Forces of the Republic of Kazakhstan. Wikipedia.

http://en.wikipedia.org/wiki/Armed_Forces_of_the_Republic_of_Kazakhstan

Současná kazašská protivzdušná obrana má čtyři letecké základny:

- Letecká základna ve městě Zhetigen,
- Letecká základna ve městě Chimkent,
- Letecká základna ve městě Taldy-Kurgan,
- Letecká základna Sary-Arka nedaleko Karagandy.

Dne 7. května 2003 byly ustanoveny na základě prezidentského dekretu také Kazachstánské námořní síly. Nacházejí se u Kaspického moře, se sídlem v Aktau. Kazašské námořní síly čítají 3000 zaměstnanců a jsou vybaveny 14 pobřežními hlídkovými plavidly.

Součástí tohoto bezpečnostního systému jsou i bezpečnostní agentury a úderné jednotky. Existuje celá řada speciálních sil zpravodajských jednotek různých kazašských bezpečnostních agentur, které nejsou součástí ozbrojených sil. Národní bezpečnostní výbor Republiky Kazachstán má úderné komando Arystan, pohraniční stráž a policie má své úderné komando a prezident má samozřejmě také své úderné komando.

Kyrgyzstán

Kyrgyzstán lze bez jakéhokoliv přehánění nazvat zemí vysokých hor, ledovcových jezer a horských pastvin. Nad třítisícovou hranicí, díky pohoří Ťan Šan, leží téměř polovina státu. Kyrgyzstán znamená „Země kočovníků“. Někdy je však nazýván též jako „země hor“ neboť tři čtvrtiny jeho území leží ve velehorách a ve velkých nadmořských výškách. Tato země je dvakrát větší než Česká republika, ale jen s polovičním počtem obyvatelstva.

Základní informace

Nezávislá republika Kyrgyzstán patří svojí rozlohou 199 900 km² na 86. místo na světě. Využitá plocha je 7 % orná půda, 44 % pastviny, 4 % lesy, 25 % ostatní. Stát sousedí s Čínskou lidovou republikou, Tádžikistánem, Uzbekistánem a Kazachstánem. Hlavním městem je Biškek. Počet obyvatel k roku 2014 je 5 790 121 obyvatel. Z toho je 72 % Kyrgyzů, 14,4 % Uzbeků a 6,6 % Rusů.

Náboženství je u obyvatel deklarováno následovně: muslimské 80 %, ruské pravoslavné 17 % a jiné 3 %. Úředním jazykem je kyrgyzština a ruština. Národní měnou je Kyrgyzský Som. Země je rozdělena do několika oblastí, které mají svá správní střediska:

- Batkenská oblast (Batken),
- Džalalabádská oblast (Džalal-Abad),
- Issykkulská oblast (Karakol),
- Narynská oblast (Naryn),
- Ošská oblast (Oš),
- Talaská oblast (Talas),
- Čujská oblast (Tokmak).

Kyrgyzstán vznikl 31. srpna 1991, kdy se rozpadl Sovětský svaz. Členem Společenství nezávislých států se stal ještě téhož roku. V roce 1992 vstoupil do Organizace spojených národů a později se stal i členem Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Do té doby spadal Kyrgyzstán pod sovětský vliv, po bolševické revoluci v roce 1917 nastala v zemi nucená kolektivizace. Ta zcela zbořila tradiční kočovný život Kyrgyzů. V roce 1924 bylo území ustanoveno jako autonomní pod správou sovětského Ruska. Nakonec v roce 1936 vznikla v rámci sovětského Ruska Kyrgyzská sovětská socialistická republika, která dala zemi dnešní hranice. V současné době je politický systém opřen o ústavu z 5. května 1993, stát je řízen jako republika a má parlamentní demokratický systém. V čele stojí prezident, je volen na období pěti let. Nyní je to Almazbek Atambajev.²²

Telefonní čísla tísňového volání v Kyrgyzstánu jsou: mimořádné události pro policii, ambulanci a hasiče 112, Policie – 102, Hasiči – 101, rychlá lékařská pomoc – 103, Záchranáři 110, 161.²³

²² Kyrgyzstán: Základní informace o teritoriu. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/kyrgyzstan/

²³ Kyrgyzstán, Základní informace o teritoriu. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

Hospodářství

Kyrgyzstán patří spolu se sousedním Tádžikistánem k nejméně ekonomicky rozvinutým státům bývalého Sovětského svazu. Hlavní průmyslová odvětví jsou těžební, strojírenský, textilní a potravinářský průmysl. Elektrická energie se vyrábí především v hydroelektrárnách. Země je soběstačná hlavně v pěstování pšenice, ječmene, kukuřice, brambor, zeleniny, ovoce, tabáku a bavlny. Dále v chovu dobytka – skotu, ovcí, prasat, koňů a drůbeže. Těží se zde uhlí, ropa, zemní plyn, rtuť a uran.

Zahraniční obchod

Hlavními položkami kyrgyzského exportu jsou drahé kovy, uhlí, elektrická energie, potraviny, bavlna, stroje, železné a neželezné kovy, dále cihly, antimon, cigaretové výrobky a tabák. Největší vyčíslitelný podíl exportu zaujímají minerální paliva, ropa a ropné produkty a drahé kameny. Hlavními položkami kyrgyzského importu jsou technologie, investiční celky, dopravní prostředky, strojní zařízení, výrobky potravinářského průmyslu, spotřební elektronika, léky a zboží denní potřeby.²⁴

Bezpečnostní systém

Bezpečnostní systém Kyrgyzské republiky je zabezpečován Ministerstvem obrany, Ministerstvem vnitra a Ministerstvem pro nouzové situace. Své úkoly v rámci bezpečnostního systému mají samozřejmě i ostatní ministerstva, ale zde jsou uvedena ministerstva, která můžeme označit jako jeho hlavní pilíře.

Jedním z mnoha úkolů Ministerstva vnitra je vytváření právního a regulačního rámce, kterým se bezpečnostní systém formuje. Tento úkol zahrnuje tvorbu předpisů, zákonů a mezinárodních úmluv, které resort uzavírá. Výčet těchto předpisů, zákonů a mezinárodních úmluv je dlouhý, ale stojí za to některé z nich představit:²⁵

- Úmluva Organizace spojených národů proti korupci z 10. prosince 2003, která se zabývá preventivním opatřením, mezinárodní spoluprací, technickou pomocí a mechanismem provádění opatření proti korupci;
- Šanghajska úmluva o boji proti terorismu, separatismu a extremismu z 15. června 2001, která se zabývá jejich monitoringem, prevencí, odhalováním, potlačováním a dále výměnou dat, školením a rekvalifikací;
- Zákon Kyrgyzské republiky v oblasti boje proti terorismu z 8. listopadu 2006, který se zabývá předcházením terorismu, ochranou objektů před možným teroristickým útokem, bojem proti terorismu a bojem proti financování terorismu.

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asiie/kyrgyzstan/

²⁴ Kyrgyzstán. Alterra. <http://alterra.cz/kyrgyzstan/>

²⁵ Министерство иностранных дел. <https://mvd.gov.kg/>

Národní policie

Národní policie Kyrgyzstánu, která je přímou součástí Ministerstva vnitra, se zodpovídá přímo prezidentovi a vládě Kyrgyzské republiky. Je spravována na základě zákona č. 1360 z roku 1994, o donucovacích orgánech Kyrgyzské republiky. Donucovacím orgánem se podle tohoto zákona rozumí státní ozbrojený policejní orgán. Policie je složena z regionálních jednotek, které plní úkoly a vymáhají právo týkající se specifických čtvrtí, včetně jednotky pro hlavní město Biškek. Svou strukturou zahrnuje oddělení dopravy a vnitřní oddělení pro záležitosti obecných, okresních a venkovských oblastí. Velký důraz je kladen na školení řadou specializovaných institucí, které nabízejí vybrané kvalifikace a certifikáty. Přímo pro školení zaměstnanců Národní policie slouží Policejní akademie v Biškeku, která je jedinou vysokou školou svého druhu v Kyrgyzstánu a poskytuje odbornou přípravu pro pracovníky ministerstva vnitra a Národní policie formou rekvalifikací a zvyšování kvalifikace policistů a zaměstnanců ministerstva vnitra. Dalším zařízením pro školení Národní policie je Střední odborná škola Ministerstva vnitra v Biškeku.

Ilustrace: Národní policie Kyrgyzstánu.²⁶

Hlavními úkoly národní policie jsou:

- Zachování veřejného pořádku a bezpečnosti osob a majetku;
- předcházení a vyšetřování trestné činnosti;
- prosazování správních sankcí;
- kontrola vozidel a licencí, vedení evidence, registr vozidel a provádění řidičských zkoušek.²⁷

Dalšími úkoly na mezinárodním poli jsou:

- posílit boj proti korupci a

²⁶ Кызы, Азиза Марат. Кыргыз милициясынын формасы талкууда. BBC, 20. II. 2015.
http://www.bbc.co.uk/kyrgyz/kyrgyzstan/2015/02/150220_kyrgyz_police_uniform

²⁷ Kyrgyzstan National Police. Interpol.
<http://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Kyrgyzstan>

- zabývat se skutečnými bezpečnostními hrozbami, jako je mezinárodní terorismus, náboženský extremismus a nelegální distribuce drog a zbraní.²⁸

Důležitým faktorem v bezpečnostním systému je spolupráce s Interpolem, jehož členem je Kyrgyzstán od 23. října 1996. Ten je nedílnou součástí Kyrgyzského Ministerstva vnitra a stal se národní platformou pro donucovací orgány pro vyšetřování mimo území státu a získání podpory od členských zemí Interpolu.

Náplň práce Interpolu:

- pomoc domácím donucovacím orgánům při hledání mezinárodních řešení problémů, s nimiž se setkávají při vnitrostátním vyšetřování;
- práce se všemi členskými zeměmi Interpolu a generálním sekretariátem Interpolu ve vyhledávání, zatčení a vydání zločinců;
- pomoc členských zemí Interpolu ve vyšetřování, které vyžadují údaje a informace od policejních orgánů Kyrgyzstánu;
- vytvoření a rozvoj policejních nástrojů a metod, které účinně analyzují a předcházejí mezinárodní trestné činnosti;
- provádění permanentního výzkumu a analýzy organizovaného zločinu, terorismu, drog, praní špinavých peněz, a udržování komunity Interpolu.

Interpol Kyrgyzstán se skládá z asi deseti zaměstnanců, včetně vedoucího národní centrální banky, náměstka vedoucího, vyšších důstojníků a důstojníků.²⁹

Agentura státní požární služby

Pod další důležité ministerstvo – Ministerstvo pro nouzové situace – patří Agentura státní požární služby, jejíž součástí je Civilní ochrana. Jejím legislativním základem je zákon č. 22 z roku 1996, o požární bezpečnosti. Požární služba je určena především pro zdolávání požárů zasahuje při povodních, sesuvech a dalších mimořádných událostech. Její činnost spočívá v těchto hlavních úkolech:

Prevence – schvaluje technické předpisy, normy, pravidla a nařízení, která obsahují požadavky na prevenci a zamezení vzniku požárů.

- Koordinuje projektové dokumentace staveb, rekonstrukce a dohlíží na dodržování předpisů;
- kontroluje zboží, výrobky a systém konstrukčních částí z hlediska požární ochrany a dohlíží na dodržování požárních předpisů při stavbě a užívání budov;
- usiluje o zavedení systému ochrany objektů a budov před nebezpečím požáru.

²⁸ Кыргыз Республикасынын Ички Иштер Министирлиги; Министерство внутренних дел Киргизской Республики. <https://mvd.gov.kg/index.php/rus/>

²⁹ Kyrgyzstan National Police. Interpol.
<http://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Kyrgyzstan>

Akce – organizuje záchranné a likvidační práce při mimořádných událostech.

- nasazuje síly a prostředky při mimořádných událostech;
- zjišťuje příčiny vzniku požárů.

Další – buduje a rozvíjí dobrovolné jednotky:

- spolu s veřejnou správou řídí a vybavuje požární službu technickými a věcnými prostředky a soustřeďuje síly pro zásah;
- školí zaměstnance.

Agentura státní požární služby je státní orgán v oblasti požární bezpečnosti, jehož struktura je:³⁰

- resort požární ochrany podniků, institucí a organizací,
- dobrovolné jednotky.

Záchranná služba

Záchranná služba Kyrgyzstánu spadá pod Ministerstvo pro nouzové situace na základě zákona č. 35 z roku 2000, o záchranných službách a postavení záchranářů. Zákon určuje základní organizačně právní a ekonomické základy pro tvorbu a činnost záchranné služby, upravuje vztahy mezi veškerými subjekty bez ohledu na jejich formu podnikání a formu vlastnictví. Dále stanovuje práva, povinnosti a také odpovědnost záchranářů, základy státní politiky v oblasti právní a sociální ochrany záchranářů a dalších osob Kyrgyzské republiky podílejících se na likvidaci havarijních situací přírodní nebo průmyslové povahy. Hlavním úkolem záchranné služby je chránit život a zdraví obyvatel a je zodpovědná za provoz systému krizové připravenosti, zmírnění a odstranění následků nouzové situace hlavně v oblasti zdraví.³¹

Ozbrojené síly

Armáda Kyrgyzstánu má své ústředí v hlavním městě Biškek. Je upravena zákonem č. 242 z roku 2009, o obranných a vojenských silách Kyrgyzské republiky. Skládá se z pozemních sil, letectva, pohraniční stráž, národní gardy a speciálních sil. Je pod vedením vrchního velitele – ministra obrany a náčelníka generálního štábu armády. Armáda je tvořena z bývalých sovětských sil Turkenkého vojenského okruhu. Armádní brigádní jednotky jsou ve městech Oš, Koy-Tash, Biškek, Karakol, Naryn a Balykchi. Je napojena jak na armádu Spojených států amerických, tak je i pod vlivem Ruské federace. Se Spojenými státy americkými začala země spolupracovat po 11. září 2001 při operaci „Trvalá svoboda proti terorismu“. Moskva na druhou stranu slíbila Kyrgyzstánu 1,1 miliardy dolarů na modernizaci Armády, a tím bojovala proti americké vojenské přítomnosti. V roce 2012 bylo v tomto ohledu dosaženo dohody.

³⁰ Министерство чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики. <http://ru.mes.kg/>

³¹ Министерство чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики. <http://ru.mes.kg/>

Ilustrace: Znak ozbrojených sil Kyrgyzské republiky.³²

Kyrgyzská vzdušná obrana patří mezi nejslabší a nejmenší ve Střední Asii. Veškerá kyrgyzská vojenská letadla jsou údajně uložena nedaleko ruské letecké základny v Kantu. Obranný systém letectva je podporován z Ruské federace, které také pomáhá hlídat kyrgyzský vzdušný prostor.

Kyrgyzstán disponuje několika speciálními jednotkami. Například nejlepší a nejvybavenější je brigáda Škorpion, protiteroristická jednotka Alfa (tajná) a speciální tým (Специальный Отряд Быстрого Реагирования; СОБР), který je nasazován hlavně v horských oblastech proti teroristům.

³² Central Asia Military Guide. Global Security. <http://www.globalsecurity.org/military/world/centralasia/>

Tádžikistán

Tádžikistán je země se starodávnou kulturou a tradicemi. Kultura Tádžiků je velmi svébytná a unikátní. V roce 1999 v zemi proběhly obrovské oslavy při příležitosti výročí 1 100 let od vzniku prvního Tádžického státního zřízení, z jehož kořenů později vyrostl svébytný stát. Povrch státu je velmi hornatý, téměř 50 % země leží výše než 3 000 metrů nad mořem, pouze na severozápadě a jihozápadě jsou malé nížiny. Většinu země pokrývají horská pásma Pamíru, Zaalajského pohoří a Zeravšanského hřbetu.

Základní informace

Tádžická republika je unitární mnohonárodnostní stát. Podle ústavy je suverénním, demokratickým, právním a unitárním státem s prezidentskou formou řízení. De facto se jedná o autoritativní prezidentský režim, obdobný jako v sousedních postsovětských státech. 9. září 1991, po rozpadu Sovětského svazu, vyhlásil Tádžikistán nezávislou republiku a ještě téhož roku vstoupil do Společenství nezávislých států. O rok později do Organizace spojených národů. Je rovněž členem Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Roku 1992 vypukla v Tádžikistánu občanská válka. Byla vedena proti režimu proruského prezidenta Emomali Rachmonova, který zcela potlačil opozici.

Tádžikistán je administrativně rozdělen na Horno-Badachšánskou autonomní oblast, Sogdijskou, Chatlonskou oblast, město Dušanbe (v překladu Pondělí) a oblast kolem města Dušanbe v republikovém podřízení, která má 13 okresů a 4 města. Hlavní město je Dušanbe. Prezidentem je Emomali Rahmon již od roku 1994. Národní měnou je Somoni (TJS).

Rozloha Tádžikistánu je 143 100 km², z toho 93 % území představují hory (Pamír, Ťan-Šan). Využití plochy je pouze 6 % orná půda, 25 % pastviny, 4 % lesy a až 65 % ostatní. Počet obyvatel je podle posledních odhadů (červenec 2014) 8 051 512. Osídlení je ale velmi nerovnoměrné. Na 7 % území žije 90 % obyvatelstva. Nej hustěji osídleny jsou hlavní město Dušanbe, Gissarské údolí, údolí řeky Vachš a okolí města Chudžand. Na druhé straně v Horno-Badachšánské autonomní oblasti, která zaujímá 45 % území Tádžikistánu, žijí jen 3,4 % obyvatel. Národnostní složení je velice pestré: Okolo 79,9 % obyvatel jsou Tádžikové. Nejvýznamnější menšinou jsou Uzbeki – 15,3 %. Rusové tvoří nyní pouze 1,1 % obyvatel a jejich počet se kvůli emigraci stále snižuje. Dalšími etniky jsou například Tataři a Kyrgyzové. 90 % obyvatelstva vyznává islám, zbytek ostatní náboženství.³³

Podle Ústavy je úředním jazykem jazyk tádžický a ruština je jazykem dorozumívacím. Ovšem ruštinu ovládá především obyvatelstvo měst. Na venkově se používá jen omezeně. Výjimkou je oblast Pamíru, kde každé údolí hovoří svým dialektem, který je ve druhém nesrozumitelný, přičemž všichni se považují za ty nejpravější Tádžiky.

³³ Tajikistan. Central Intelligence Agency. The World Factbook.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ti.html>

Důležitá telefonní čísla jsou: mimořádné události – 112 (policie, hasiči, ambulance), Hasiči – 101, Policie – 102, Ambulance – 103, Pohotovost plyn – 104.³⁴

³⁴ Emergency telephone Numbers: Asia. Wikipedia.
http://en.wikipedia.org/wiki/Emergency_telephone_number#Asia

Hospodářství

Tádžikistán je méně rozvinutý stát a ekonomicky nejslabší ze všech postsovětských republik. Pod hranicí bída žije v Tádžikistánu podle průzkumu Světové banky z roku 2003 celkem okolo 64 % obyvatel. Více než 2 miliony tádžických občanů žije a pracuje v Rusku. Jejich příjmy se rovnají zhruba 20 % tádžického hrubého domácího produktu.³⁵

V současnosti se těží hnědé uhlí, ropa, zemní plyn, antimon, olovo, rtuť a zlato. Těžba ropy a plynu je malá. V Tádžikistánu je velké množství nalezišť strategických kovů – wolframu, kobaltu, mědi, a dále drahých kamenů. Problémem jejich využití je jejich dislokace v nepřístupných místech bez vytvoření základních životních podmínek. Navíc Tádžikistán nemá zařízení na zpracování drahých kamenů, vzácných a strategických kovů. Hlavní průmyslová odvětví jsou těžební, textilní, potravinářský a hutnický průmysl.

Jih země je především zemědělský. Méně než 7 % rozlohy je orná půda a bavlna je zde nejdůležitější plodinou. Dále se zde pěstují obilniny, tabák, ořechy, citrusy, meruňky, vinná réva, zelenina a luštěniny. Chová se zde skot, ovce, jaci a drůbež. Ve velké míře jsou využívány hydroenergetické zdroje.

Zahraniční obchod

Největším exportním artiklem Tádžikistánu je hliník. Dále bavlna, elektřina, ovoce, rostlinný olej a textil. Největším exportním partnerem Tádžikistánu je Turecko (40,7 %). Dalšími partnery pro export jsou Ruská federace, Írán, Afghánistán, Čínská lidová republika, Kazachstán a Švýcarsko. Největší dovozní položkou jsou ropné produkty, oxid hlinitý, stroje a zařízení a potraviny. Zde jsou obchodní partneři: Ruská federace (22 %), Kazachstán (15,2 %), Čínská lidová republika (14,5 %), Litva, Kyrgyzstán, Turecko a Írán.³⁶

Bezpečnostní systém

Bezpečnostní systém Republiky Tádžikistán tvoří především Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany. Dohlíží na Prezidentskou národní gardu, vnitřní a pohraniční vojska. Do jeho kompetence patří také uzavírání dohod v rámci mezinárodní spolupráce. Jako příklad uvádím: „Dohodu mezi Tureckou republikou a Tádžikistánem o spolupráci v boji proti mezinárodnímu terorismu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a organizovanému zločinu“³⁷ z roku 2012.

³⁵ Tádžikistán: Základní informace o teritoriu. Národnostní složení. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/tadzikistan/

³⁶ Tajikistan. Central Intelligence Agency. The World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ti.html>

³⁷ Международное сотрудничество. Министерства внутренних дел Республики Таджикистан. <https://vkd.tj/index.php/ru/mezhdunarodnoe-sotrudnichestvo>

Ministerstvo vnitra svou kompetenci strukturuje do čtyř správních celků (okresů):

- Sughd,
- Khatlon,
- Rasht,
- Horní (Náhorní) Badachšán.

Do jeho rozsáhlé struktury patří Tádžická policie a Státní hasičská služba Tádžikistánu (Tajikistan State Fire Fighting Service). Dále je také zodpovědné za Prezidentskou národní gardu, vnitřní bezpečnost a hraniční kontroly.

Nedílnou součástí bezpečnostního systému je Výbor pro mimořádné události a civilní ochranu. Tento výbor je státní orgán vytvořený především pro řešení přírodních katastrof. Jedná se hlavně o prevenci před povodněmi a sesuvy půdy. Spolupracuje s dalšími útvary Ministerstva vnitra a ostatních ministerstev – státní hasičskou službou, zdravotnickou záchrannou službou, energetickými službami, atd. Společně s Analytickým centrem hraje hlavní roli při zlepšování řízení informací souvisejících s katastrofami.

Národní policie

Organizačně-právní policejních sil v Tádžikistánu tvoří zákon č. 41 z roku 2004, o milici. Jak už bylo výše zmíněno, policie Tádžikistánu patří do kompetence Ministerstva vnitra, které plně kontroluje policejní sbor, označovaný také jako „milice“. Je rozdělen do několika oddělení:³⁸

- oddělení kriminálního vyšetřování,
- odbor pro boj proti organizovanému zločinu,
- odbor ochrany veřejného pořádku,
- odbor vyšetřování,
- oddělení proti nedovolenému obchodu s drogami,
- expertní – forenzní oddělení,
- odbor vnitřní bezpečnosti,
- oddělení prevence kriminality mladistvých.

³⁸ Министерства внутренних дел Республики Таджикистан. <https://mvd.tj>

Ilustrace: Tádžická policie.³⁹

Mezi hlavní úkoly policejního sboru patří:

- ochrana života, zdraví, práv a svobod občanů při protiprávním jednání,
- prevence, potlačení trestných činů,
- ochrana veřejných a státních zájmů,
- zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti,
- odhalování a vyšetřování trestných činů a osob, které spáchaly trestný čin,
- ochrana všech forem vlastnictví před kriminálními útoky,
- bezpečnost silničního provozu,
- uplatňování a prosazování správních sankcí,
- implementace advokacie v mezích stanovených zákonem a jinými právními předpisy Republiky Tádžikistán mezi občany, úředníky, podniky, institucemi a organizacemi bez ohledu na vlastnictví.⁴⁰

Důležitou součástí sboru je samostatná jednotka – Agentura pro kontrolu drog (Drug Control Agency), také nazývaná národní protidrogová agentura, která vznikla v roce 1999. Ústředí má

³⁹ VINSON, Mark. Tajikistan Cracks Down on Islamic Movement of Uzbekistan. Eurasia Daily Monitor, 8. V. 2012. <https://jamestown.org/program/tajikistan-cracks-down-on-islamic-movement-of-uzbekistan/>

⁴⁰ Zákon Republiky Tádžikistán č. 41/2004, o policii. Článek 3. Hlavní činnosti policie.

Закон Республики Таджикистан о милиции. Министерства внутренних дел Республики Таджикистан. 17. V. 2004. <https://mvd.tj/index.php/ru/zakony-rt/zakony-respubliki-tadzhikistan/5412-zakon-respubliki-tadzhikistan-o-militsii>

v Dušanbe a specializuje se na pomoc v boji proti obchodování s drogami z Afghánistánu přes Tádžikistán. Tato organizace je jeden z neaktivnějších protidrogových subjektů v Asii. Důvodem je také to, že je Tádžikistán v první linii pašování drog z Afghánistánu, proto je její činnost klíčová. Spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení z Iráku, Kyrgyzstánu, Ruské federace, Čínské lidové republiky, Afghánistánu a Uzbekistánu.⁴¹

Tádžikistán je členem Interpolu od 5. října 2004. Příslušná styčná kancelář je součástí Ministerstva vnitra Republiky Tádžikistán.⁴²

Státní hasičská služba

Hasiči Tádžikistánu spadají také pod Ministerstvo vnitra Republiky Tádžikistán. Státní hasičská služba je řízena zákonem č. 363 z roku 2008 – O požární bezpečnosti. Zákon určuje obecný právní, ekonomický, sociální a organizační základ pro zajištění požární bezpečnosti v Republice Tádžikistán. V této oblasti upravuje vztahy mezi veřejnými orgány, orgány místní správy, organizacemi a jinými institucemi, a to bez ohledu na jejich předmět a formu podnikání. Hlavním úkolem hasičské služby je prevence, požární zásah, zjišťování příčin požáru, státní dozor požární bezpečnosti, vydávání předpisů a norem v souladu s právními předpisy Republiky Tádžikistán a jejich následná kontrola.⁴³

Záchranná služba

Záchrannou službu řeší zákon č. 83 z roku 2005, o pohotovostní záchranné službě, struktuře záchranné služby a postavení záchranářů. Tento zákon stanoví právní základy tvorby a činnosti záchranných služeb na území republiky Tádžikistán, stanovuje práva, povinnosti a odpovědnost záchranářů, upravuje základy státní politiky v oblasti právně – sociální ochrany záchranářů a dalších občanů Republiky Tádžikistán, podílejících se na likvidaci havarijních situací přírodní a technologické povahy. Hlavním úkolem je ochrana životů a zdraví občanů Kyrgyzské Republiky.

⁴¹ Drug Control Agency. Wikipedia. https://en.m.wikipedia.org/wiki/Drug_Control_Agency

⁴² Tajikistan. Interpol. <http://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Tajikistan>

⁴³ Law of the Republic of Tajikistan of March 30, 2008 No. 363, About Fire Safety.

Commonwealth of Independent States Legislation. <http://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=22023>

Ilustrace: Vozidlo záchranné služby Tádžikistánu.⁴⁴

Ozbrojené síly

Ozbrojené síly Tádžikistánu upravuje zákon č. 208 z roku 1995, o obraně. Tádžické ozbrojené síly se skládají z pozemních sil, letectva, prezidentské národní gardy, a pohraniční strážie na ochranu hranic. Na rozdíl od jiných bývalých sovětských republik Střední Asie, Tádžikistán netvoří ozbrojené síly založené na bývalých sovětských jednotkách, které operovaly na tomto území. Vznik tádžické armády spadá do období po občanské válce v roce 1993. Armáda byla do značné míry vyškolená zahraničním personálem z Ruské federace, Francie, Indie a Spojených států amerických.

V roce 2013 investovala vláda Ruské federace do Tádžické armády 200 milionů dolarů v podobě zbraní a hardwaru, a na oplátku může Ruská federace nadále využívat 201. základnu⁴⁵. Další příspěvek činil 5 milionů dolarů pro Národní protidrogovou agenturu.

Ilustrace: Znak ozbrojených sil Tádžikistánu.⁴⁶

⁴⁴ Back Home Silk Road 2011. <http://www.ambroise-baz.com/>

⁴⁵ Vojenská základna – původně součást Rudé armády, nyní součást pozemních sil Ruské federace.

⁴⁶ Central Asia Military Guide. Global Security. <http://www.globalsecurity.org/military/world/centralasia/>

Jak už bylo řečeno, Tádžikistán byl jedinou zemí Střední Asie, která nezdělala prakticky žádné vybavení ze Sovětského svazu. Toto platí hlavně u pozemních sil. Místo toho ruské ministerstvo obrany převzalo kontrolu prostřednictvím 201. divize se sídlem v Dušanbe a začalo s velkou podporou pro vytvoření národní armády a tréninkem personálu.

Co se letectva týče, tak Tádžikistán neměl nikdy vlastní letectvo a i nyní je struktura letectva neznámá. Tádžikistán spoléhá na ruské vzdušné síly a předpokládá, že útok ze vzduchu spíše nepřijde. V roce 2007 vlastnil jen 12 vrtulníků, letectvo není pro vládu Tádžikistánu tou hlavní prioritou.

Národní garda je speciální pracovní skupina pod přímým velením prezidenta Tádžikistánu. Jejím hlavním úkolem je zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti. Jedná se o nezávislou vojenskou jednotku, která vystupuje jako symbol nezávislosti Tádžikistánu.

Pohraniční stráž má za úkol zajistit zabezpečení hranic a často spolupracuje s pohraniční stráží Afghánistánu. Na vývoj pohraniční stráže dohlíží Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, protože je zde velká pravděpodobnost pašování drog z Afghánistánu. Tato hranice je často cílem cvičení, dá se říci válečné hry, kde se Afghánistán spolu s Kyrgyzstánem brání útokům skupin teroristů.

Uzbekistán

Uzbekistán je jednou z postsovětských republik ve střední Asii. Z historického hlediska je z nich jednoznačně nejzajímavější. Na území mezi řekami Amudarja a Syrdarja se nachází některá z nejstarších měst světa a také zastávky na někdejší Hedvábné stezce. Uzbekistán vyhlásil sice svou nezávislost jako první ze středoasijských republik, lidé zde ale klidně přiznávají, že ne všechno za sovětské éry bylo tak špatné. Díky tomu, že se z této oblasti snažil Sovětský svaz vytvořit největšího pěstitele bavlny na světě, vznikl robustní zavlažovací systém, přestože více než polovinu jeho území tvoří poušť.

Základní informace

Republika Uzbekistán je vnitrozemský stát taktéž ve střední Asii. Jeho sousedy jsou Afghánistán na jihu a státy Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán a Turkmenistán. Svou nezávislost získal při rozpadu Sovětského svazu v roce 1991. Je členem Organizace spojených národů, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a Společenství nezávislých států.

Jeho rozlohu 447 400 km² tvoří z 5 % vodní plocha a ostatní využití plochy je 9 % orná půda, 46 % pastviny, 3 % lesy, 42 % ostatní. Jeho 28.929.716 obyvatel je složeno z Uzbeků 84,0 %, Tádžiků 4,7 %, Rusů 2,8 %, Kazachů 2,0 %, Karakalpaků 1,9 %, Korejců 0,8 %, Kyrgyzů 0,8 %, Tatarů 0,5 % a Turkmenů 0,5 %. Osídlení je velmi nerovnoměrné. Většina obyvatel žije ve Ferganské dolině, v hlavním městě Taškentu a v Taškentské oblasti. Uzbekistán je nábožensky v zásadě velmi tolerantní zemí, přičemž v náboženské orientaci obyvatel převažuje umírněný sunnitský islám (cca 88 %) a pravoslavní (9 %).

Hlavním městem Uzbekistánu je Taškent. Národní měnou je Sum. Hlavou státu je prezident Islam Karimov. Státním jazykem je uzbečtina, kterou ovládá okolo 75 % obyvatelstva. Druhým nejrozšířenějším jazykem je ruština.

Uzbekistán je administrativně členěn na 12 oblastí: Andižanská, Bucharská, Džizacká, Ferganská, Chorézmská, Kaškadarjinská, Navojská, Namanganská, Samarkandská, Surchardarjinská, Syrdarjinská, Taškentská, hlavní město Taškent a autonomní Republika Karakalpakstan s vlastní vládou a parlamentem a hlavním městem Nukus. V Uzbekistánu je registrováno celkem 120 měst a 115 sídlišť městského typu. Ostatní obyvatelstvo žije v tzv. kyšlacích a aulech (venkovská bydliště).⁴⁷

Národní tísňové linky Uzbekistánu jsou: tísňová linka 112 pro mimořádné události pro volání z mobilního telefonu, Hasiči: 101, Záchranná služba: 103, Policie: 102.⁴⁸

⁴⁷ Uzbekistán: Základní informace o teritoriu. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asia/uzbekistan/

⁴⁸ Beeline Changes Rules of Dialing Numbers of Emergency and Information Services. UZ Daily, 16. V. 2014.

<http://www.uzdaily.uz/en/post/27789>

Hospodářství

Uzbekistán je zemědělsko-průmyslovou zemí s rozsáhlým nerostným bohatstvím, přičemž geologicky prozkoumáno je jen zhruba 30 % jeho území. Jde o méně rozvinutou zemi s těžko definovatelným charakterem ekonomiky. Avšak je to čtvrtý největší producent a druhý největší vývozce bavlny a sedmý největší producent zlata na světě. Je také významný producent zemního plynu, uhlí, mědi, oleje, stříbra, a uranu. V zemědělství se nejvíce sklízí pšenice, kukuřice, zelenina, ovoce, hrozny a bavlna. V chovu dobytka převažuje skot, ovce, kozy a velbloudi.

Zahraniční obchod

Zahraniční obchod Uzbeké republiky má už trvale rostoucí tendenci. Nastalo oteplení ve vztazích s Ruskem, což se projevilo v roce 2006 a v roce 2007 růstem vzájemného obrátu i růstem obrátu s ostatními zeměmi Společenství nezávislých států.

Dnes je suverénně největším zahraničně obchodním partnerem Uzbekistánu Ruská federace, které se podílí na celkovém zahraničním obrátu země. Na druhém místě je Ukrajina, třetí místo zaujímá Čínská lidová republika a následuje Švýcarsko. Nutno ovšem podotknout, že jak pro Ruskou federaci tak i pro Čínskou lidovou republiku, Uzbekistán představuje naprosto bezvýznamného obchodního partnera. To je dokumentováno mj. tím, že ani jedna z uvedených zemí Uzbekistán nevede ve svých celkových statistických přehledech a zaznamenává obchod s Uzbekistánem jen v rámci obchodu se zeměmi Společenství nezávislých států.

Největšími vývozními artikly jsou bavlna, zlato a zemní plyn, ale také průmyslová hnojiva, textilní zboží, potraviny a automobily. Mezi dovozní artikly patří stroje, chemikálie a potraviny.

Bezpečnostní systém

Co se týče bezpečnostního systému v Uzbekistánu, jsou pro tuto zemi klíčová tato ministerstva: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo pro mimořádné události a Ministerstvo obrany. V současné době Ministerstvo vnitra, po několika reformách a opatřeních od vzniku samostatné republiky, provozuje samostatné jednotky v rámci mezinárodních hrozeb. Těmi jsou:⁴⁹

- Generální ředitelství pro vyšetřování trestné činnosti, boje proti terorismu a centrální vyšetřovací oddělení.
- Generální ředitelství hlídky a ochrany veřejného pořádku.
- Generální ředitelství pro předcházení trestné činnosti.
- Generální ředitelství bezpečnosti silničního provozu.
- Generální ředitelství hasičské bezpečnosti.
- Další jednotky pro řízení a služby.

⁴⁹ Ўзбекистон республикаси ички Ишлар Вазирлиги. <https://mvd.uz/uz>

Důležitou součástí pro bezpečnostní systém Uzbekistánu je i Akademie Ministerstva vnitra republiky Uzbekistán v Taškentu. Jedná se o vysokou školu, která se specializuje na vzdělávání pro provádění základních a pokročilých programů Ministerstva vnitra, na odborné vzdělávání, vysokoškolské vzdělávání, stejně tak i na vědecké, metodické a jiné činnosti v souladu s právními předpisy republiky Uzbekistán. Hlavním úkolem je vzdělání a příprava vysoce kvalifikovaných důstojníků nejen k boji proti trestné činnosti, ale i ke spolupráci v rámci bezpečnostního systému na mezinárodní úrovni.⁵⁰

Další součástí Ministerstva vnitra je Interpol Uzbekistánu, jehož členem je od 28. září 1994. Jeho sídlo je v Taškentu. Interpol Uzbekistán usnadňuje přeshraniční policejní spolupráci a podporuje a pomáhá organizacím, úřadům a agenturám, které bojují proti trestné činnosti na mezinárodní úrovni. Mezi jeho hlavní úkoly patří:⁵¹

- dodržování standardu ve spolupráci,
- výměna informací v rámci vyšetřování, výměna informací o připravovaných nebo spáchaných trestných činnostech, včetně archivních informací,
- pomoc při organizaci mezinárodního vyšetřování,
- vydávání zločinců,
- vytváření informačního systému pro jednotlivce a organizace,
- výměna zkušeností legislativních a jiných regulačních úkonů, metodické literatury a právních úkonů.

Ministerstvo pro mimořádné události je určeno pro spolupráci s ministerstvy a agenturami při plánování preventivních opatření v případě možných hrozeb a řešení mimořádných událostí. Vede záchranné síly, udržuje jejich akceschopnost a reaguje na mimořádné události ať už přírodní nebo zaviněné člověkem. Provozuje i své středisko pro komunikaci a sdílení informací. Mezi jeho úkoly patří také tvorba zákonů a normativních dokumentů v oblasti ochrany obyvatelstva.⁵²

Pro ochranu obyvatelstva existuje v Uzbekistánu vlastní školicí středisko. Jedná se o Institut ochrany obyvatelstva ve městě Taškent. Byl založen v roce 2009 pro cílenou odbornou přípravu odborníků a vrcholového vedení organizační jednotky státního systému prevence a řešení mimořádných událostí, dále pro výcvik vojáků, záchranářů a záchranné služby.⁵³

Ministerstvo pro mimořádné události uzavřelo i několik mnohostranných dohod v rámci mezinárodní spolupráce v oblastech civilní ochrany a krizového řízení. Zde je několik příkladů:

⁵⁰ Академия Министерства внутренних дел Республики Узбекистан. http://akadmvd.uz/index_eng.htm

⁵¹ Ўзбекистон республикаси ички Ишлар Вазирлиги. <https://mvd.uz/uz>

⁵² Задачи структура Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Узбекистан. Министерство по чрезвычайным ситуациям Республики Узбекистан. <https://www.fvv.uz/ru>

⁵³ Институт гражданской защиты Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Узбекистан. Министерство по чрезвычайным ситуациям Республики Узбекистан. <https://www.fvv.uz/ru>

- Dohoda mezi vládou republiky Kazachstán, Kyrgyzskou republikou, republikou Tádžikistán a Uzbekou republikou o spolupráci v havarijních situacích ze dne 22. ledna 1993.
- Dohoda mezi vládou republiky Uzbekistán a vládou ruské federace o spolupráci v oblasti civilní ochrany a krizového řízení ze dne 6. května 1998.
- Dohoda mezi vládou republiky Uzbekistán a Lotyšské republiky o spolupráci při katastrofách ze dne 6. října 2008.⁵⁴

Hasičský sbor

Činnost Hasičského sboru Uzbekistán je upravena v zákoně č. 226 z roku 2009, o požární bezpečnosti. Hasiči Uzbekistánu jsou součástí ministerstva vnitra a jsou samostatnou jednotkou nazývanou Generálním ředitelstvím hasičské bezpečnosti.

Ilustrace: Hasiči Uzbekistánu.⁵⁵

Tento stav platí po reformách a transformacích po roce 2001, kdy byl hasičský sbor převeden do Všeobecné správy spolu s několika odděleními zdejší policie. Úkoly a poslání však zůstaly stejné:

- prevence před požáry,
- hasební zásah spolu s ochranou životů, zdraví a majetku,
- vytváření bezpečnostních norem a následná kontrola.

⁵⁴ Двусторонние и многосторонние Соглашения по сотрудничеству в сфере предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций. Министерство по чрезвычайным ситуациям Республики Узбекистан. <https://www.fvv.uz/ru>

⁵⁵ МВД: За неделю в Узбекистане вследствие пожаров погибли 3 человека. Uzbekistan News; Twitter (Nigora Mirzaeva), 11. III. 2015. <https://twitter.com/nigorauzbek>; http://news.uzreport.uz/news_3_e_125980.html

Policie

Policie Uzbekistánu je také součástí Ministerstva vnitra.

Ilustrace: Přehlídka a výcvik národní policie.⁵⁶

Hlavními úkoly v rámci klasické policejní činnosti jsou:

- ochrana ústavy;
- ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti občanů;
- ochrana občanů, jejich práv a svobod, dále ochrana jejich soukromého vlastnictví, vlastnictví podniků a organizací různých druhů před trestnými činy a přestupky;
- prevence kriminality;
- stanovení důvodů, které přispívají k páčání trestných činů a jejich eliminace;
- vyšetřování trestných činů;
- údržba pasového systému;
- bezpečnost silničního provozu;
- správní odpovědnost a prosazování trestů;
- kontrola nabývání, držení a používání střelných zbraní ze strany občanů.⁵⁷

⁵⁶ MERKEZI, Haber. Uzbekistan celebrates 27th anniversary of its independence. Yeni Şafak, 1. IX. 2018. <https://www.yenisafak.com/en/photo-gallery/world/uzbekistan-celebrates-27th-anniversary-of-its-independence-2032186/?page=3>

⁵⁷ Ўзбекистон республикаси ички Ишлар Вазирлиги. <https://mvd.uz/uz>

V rámci reformy a transformace bylo oddělení vyšetřování, úřadu ochrany veřejného pořádku, úřadu bezpečnosti silničního provozu a úřadu prevence kriminality převedeno, stejně jako hasičský sbor, do Všeobecné správy.

Záchranná služba

Účelem zákona č. 195 z roku 2008, o záchranné službě a postavení záchranářů je úprava vztahů v oblasti tvorby a činnosti záchranných služeb a záchranných zařízení. Právní předpisy se týkají komplexního řešení záchranných a naléhavých operací v případě mimořádných situací pro záchranu života a zachování lidského zdraví, snížení rozsahu škod na okolní prostředí a materiální ztráty. Zákon také řeší vybavení technickými, vědeckými a intelektuálními záchrannými prostředky.

Ozbrojené síly

Oficiální název sjednocených ozbrojených sil v Uzbekistánu je Ozbrojené síly Republiky Uzbekistán. Skládají se z armády, vzdušné a protivzdušné obrany, námořnictva, národní gardy a pohraniční stráž – ta je podle dostupných informací největší ve Střední Asii. Ozbrojené síly jsou pod vedením prezidenta a ministra obrany.

Ilustrace: Znak ozbrojených sil Republiky Uzbekistán.⁵⁸

Armáda byla založena na základě dekrety z roku 1992, ruští důstojníci byli nahrazeni etnickými Uzbeky a armáda byla restrukturalizována na jiné cíle (občanské nepokoje, obchod s drogami, i co se týče aktivit fundamentalistické islámské platformy Hizb-ut-Tahrin).

V roce 2005 Uzbekistán a Ruská federace podepsaly vzájemný obranný pakt v rámci užší vojenské spolupráce, což otočilo vzájemné vztahy se Spojenými státy americkými, které byly brány jako prioritní zahraniční partner především po teroristických útocích v New Yorku 11. září 2001. V té době měly Spojené státy americké pronajatou leteckou základnu ve městě Karshi – Khanabad. V tom samém roce se Spojené státy americké stáhly z Uzbekistánu. V současnosti je Uzbekská armáda nejsilnější z pěti středoasijských zemí.

⁵⁸ Central Asia Military Guide. Global Security. <http://www.globalsecurity.org/military/world/centralasia/>

Armáda v Uzbekistánu má 5 vojenských okresů:

- Northwest Nukus;
- South west v Karshi;
- Ústřední vojenský okruh v Dzhizak;
- Východní vojenský okruh ve Ferganě;
- Taškentský vojenský okruh.⁵⁹

Vzdušné síly se skládají ze třech leteckých jednotek v Taškentu, v Karshi a v Dzhizak. Vybavení mají převážně sovětské, nechybí samozřejmě český Albatros L-39, ale najdou se tady i americké Boeingsy.

Pohraniční stráž je nazývána také jako Výbor pro státní ochranu hranic Národní bezpečnostní služby. Národní bezpečnostní služba je zpravodajská agentura uzbecké vlády, která spadá pod Ministerstvo vnitra. Jejím úkolem je samozřejmě ochrana a zabezpečení hranic, hlavně pokud se jedná o hranice s Kyrgyzstánem, kde už došlo k mnoha neshodám.

Námořnictvo. Po rozpadu Sovětského svazu zdědil Uzbekistán Termezkou brigádu, která střežila hranice Sovětského svazu a Afghánistánu na řece Amu Darya. Námořní síla Uzbekistánu byla podpořena USA, které financovaly postavení dvou obrněných lodí z Ukrajiny zadané na míru. Ty byly dodány v roce 2005. Do té doby sloužily u námořnictva staré sovětské lodě, kterým byla opakovaně prodlužována jejich životnost.⁶⁰

Armáda, Národní bezpečnostní služba a Ministerstvo vnitra udržují několik jednotek podobných našim Útvaram rychlého nasazení pro boj s islámskými teroristy v pohraničí s Tádžikistánem a Kyrgyzstánem.

⁵⁹ Armed Forces of the Republic of Uzbekistan. Wikipedia.

http://en.wikipedia.org/wiki/Armed_Forces_of_the_Republic_of_Uzbekistan

⁶⁰ CHUPRIN, Konstantin. Uzbek Navy: Past, Present and Future. Russian Defence News, 17. III. 2010.

<http://rusnavy.com/nowadays/concept/opposite/uzbekiannavy.htm>

Turkmenistán

Název státu Turkmenistán pochází z perštiny a znamená doslovně „země Turkmenů.“ Ještě v 19. století byla velká část území Turkmenistánu neznámou a neprobádanou zemí, na mapách z této doby se objevují velké chyby a nepřesnosti.

Naprostou většinu země – asi 90 % – tvoří pouště a stepi, vodních ploch je zanedbatelné množství, obdělávatelné půdy je pouze asi 1,6 %. Většina země leží v nížinách, hory jsou pouze na jihu země jako severní okraj Íránské vysočiny.

Základní informace

Turkmenistán je také jednou z postsovětských zemí ve střední Asii. Svou nezávislost získal 27. října 1991 po rozpadu Sovětského svazu. Je členem Organizace spojených národů, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a Společenství nezávislých států. Na jihovýchodě sousedí Turkmenistán s Afghánistánem, na jihozápadě s Íránem, na severovýchodě s Uzbekistánem, na severozápadě s Kazachstánem a na západě je jeho sousedem Kaspické moře. Jeho rozloha je 488 100 km² z toho jsou 3 % orné půdy, 63 % pastviny, 8 % lesy a 26 % ostatní.

Turkmenistán se dělí na 5 administrativně-ekonomických oblastí (velajátů): Achanský (administrativní centrum Eněv), Balkánský (Turkmenbaši), Dašoguzský (Dašoguz), Labapský (Turkmenabad) a Maryjský (Mary). Velajáty se dále dělí na etrapy (okresy, resp. rajóny). V zemi je 20 měst a 46 menších sídelních útvarů.⁶¹ Hlavním městem je Ašgabat. Národní měnou je Turkmenský Manat.

Turkmenistán je republika s téměř absolutním postavením prezidenta. Tím je od roku 2007 Gurbanguly Berdimuhamedow.

Podle posledních odhadů má země 5 171 943 obyvatel. Z toho 85 % Turkmenů, 5 % Uzbeků a 4 % Rusů. 89 % obyvatel jsou převážně muslimové, 9 % pravoslavní a 2 % ostatní.⁶² Státním jazykem je Turkmenština, která patří k turkotatarské skupině indoevropských jazyků. Dalším nejpoužívanějším jazykem je ruština. Tu používá 38 % obyvatelstva.

Tísňové linky pro ohlášení mimořádných situací v Turkmenistánu jsou: Ekvivalent pro jednotné telefonní číslo 112 nebo 911 je číslo 03, to platí pro volání turkmenské policie, hasičů a záchranné služby. Dále platí národní čísla pro hasiče – 01, policii 02, a záchrannou službu – 03.⁶³

⁶¹ Turkmenistán: Základní informace o teritoriu. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asia/turkmenistan/

⁶² Turkmenistan. People and Society. Central Intelligence Agency.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tx.html>

⁶³ Turkmenistán. Zdravotnictví – důležitá telefonní čísla. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.
http://www.mzv.cz/tashkent/cz/tm/cestovani/zdravotnictvi_dulezita_telefonni_cisla.html

Hospodářství

Turkmenistán je převážně pouštní země, z čehož vyplývá tradiční pastevectví a kočovnictví. Usedlé zemědělství je možné pouze v okolí větších řek nebo kanálů. Základem současného turkmenského zemědělství je pěstování obilovin a především bavlny. Významný je i chov hovězího dobytka, koz, ovcí, tradičně i velbloudů a koní.

Turkmenistán má též významné zásoby ropy a zemního plynu (5. místo na světě), což jsou také jeho hlavní zdroje zahraničních příjmů. Prosazuje se především zpracovatelský průmysl, potravinářství a textilní výroba spočívající ve zpracování bavlny. Klíčovým je ale díky nerostným zásobám průmysl těžební.

Zahraniční obchod

Významnými obchodními partnery Turkmenistánu jsou Čínská lidová republika (především v odběru zemního plynu), Turecko (největší investor s významným ekonomickým vlivem), Itálie, Ruská federace, Ukrajina a další státy Společenství nezávislých států, Německo, Spojené státy americké, Švýcarsko, Írán a Kypr. Největší vývozní jednotkou je zemní plyn, dále ropa, bavlna a textil. Naopak se sem dováží stroje a vybrané potraviny.

Bezpečnostní systém

Bezpečnostní politika Turkmenistánu je v současné době směřována k afghánským hrozbám a k ochraně proti terorismu. Podle dostupných informací se bezpečnostní systém opírá o Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra Turkmenské republiky.

Ministerstvo vnitra řídí turkmenský policejní sbor a spolupracuje s Výborem pro národní bezpečnost (Zpravodajská vládní služba Turkmenistánu). Tato instituce byla pod drobnohledem Amnesty International kvůli opakovanému věznění a pronásledování politických oponentů, kteří byli mučeni.⁶⁴ Ministerstvo vnitra spolu s Výborem pro národní bezpečnost spolupracují na mezinárodních úkolech, a to na boji proti obchodu s drogami a na boji s organizovaným zločinem.

Národní policie

V Turkmenistánu se policie řídí zákonem č. 195 z roku 2011, o donucovacích orgánech Turkmenistánu. Tento zákon určuje právní a organizační základ aktivit donucovacích orgánů Turkmenistánu, stanovuje povinnosti a práva donucovacích orgánů a jejich zaměstnanců, právní záruky a sociální ochrany zaměstnanců.

⁶⁴ Turkmenistan, Ministry of Internal Affairs. Wikipedia.
[http://en.m.wikipedia.org/wiki/Ministry_of_Internal_Affairs_\(Turkmenistan\)](http://en.m.wikipedia.org/wiki/Ministry_of_Internal_Affairs_(Turkmenistan))

Ilustrace: Výcvik turkmenské národní policie.⁶⁵

Policie Turkmenistánu spadá pod Ministerstvo vnitra a má na starosti národní orgány činné v trestním řízení. Mezi její hlavní úkoly patří:

- udržování veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti,
- prevence kriminality, odhalování a vyšetřování,
- ochrana osob a majetku,
- pasová kontrola, vydávání víz pro cesty do zahraničí,
- silniční bezpečnost,
- požární bezpečnost,
- výcvik donucovacích orgánů,
- mezinárodní policejní spolupráce.⁶⁶

Od roku 2005, konkrétně od 19. září, je Turkmenistán členem Interpolu. Jeho sídlo je v Ašgabadu. Interpol (oficiální název Interpol Ašgabad) je součástí Ministerstva vnitra Turkmenické republiky. Skládá se ze dvou jednotek:

- první oddělení – určené pro komunikaci, výměnu informací a analýzy;
- druhé oddělení – určené na pátrání a vyhledávací operace.

Činnost Národní kanceláře Interpolu je zaměřena na hledání mezinárodních uprchlíků a pohřešovaných osob.⁶⁷

⁶⁵ Turkmenistan. Interpol. <http://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Turkmenistan>

⁶⁶ Turkmenistan. Interpol. <http://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Turkmenistan>

⁶⁷ Turkmenistan. Interpol. <http://www.interpol.int/Member-countries/Asia-South-Pacific/Turkmenistan>

Hasiči

Hasiči Turkmenistánu fungují na základě zákona č. 239 z roku 2004, o požární bezpečnosti. Ten stanovuje právní vztahy státních orgánů, fyzických a právnických osob, bez ohledu na jejich formu vlastnictví v oblasti zajištění požární bezpečnosti na území Turkmenistánu. Hlavní úkoly jsou:

- vytváření požadavků požární bezpečnosti a jejich následná kontrola a sankce,
- opatření požární bezpečnosti,
- zajištění jednotek požární ochrany dostatečným množstvím sil a prostředků,
- prevence a její organizace,
- zásah proti požárům,
- tvorba technických, vědeckých a jiných norem k zajištění požární bezpečnosti,
- vytváření speciálních komunikačních kanálů pro řízení zásahů a vytváření elektronických cest a databáze,
- vytváření programů pro výstražná zařízení
- vzdělávání příslušníků.

Zajímavostí u požární bezpečnosti v Turkmenistánu je, že Státní požární dozor v lesích, horských oblastech, stepích a pastvinách spadá do působnosti Ministerstva ochrany životního prostředí.

Ozbrojené síly

Turkmenské ozbrojené síly se řídí zákonem č. 135 z roku 2010, o obraně. Skládají se z armády, námořnictva, vzdušné a protivzdušné obrany, pohraniční stráže a národní gardy. Své ústředí má v Ašgabadu pod velením prezidenta a ministra obrany.

Ilustrace: Znak ozbrojených sil Republiky Turkmenistán.⁶⁸

V roce 1992 byla podepsána bilaterální obranná dohoda s Ruskou federací o podpoře Turkmenické vlády k vytvoření vlastní armády pod společným velením po dobu 10 let.

⁶⁸ Central Asia Military Guide. Global Security. <http://www.globalsecurity.org/military/world/centralasia>

Společné velení a kontrola se týkala pohraničních vojsk, vzdušné a protivzdušné obrany. Tato spolupráce fungovala do roku 2000, kdy se Turkmenistán rozhodl jednostranně vypovědět smlouvu a začal nahrazovat personál z Ruské federace personálem vlastním. Došlo však k úpadku armády, a to vlivem špatného financování a údržby celého systému.

Turkmenská armáda zdědila několik střeleckých divizí ze sovětských sil, které byly v době Sovětského svazu součástí Turkestánského vojenského okruhu a tvoří dnes základ Turkmenské armády. Důstojníci jsou školeni ve vojenských vzdělávacích zařízeních v Ruské federaci a v Turecku. Původní zařízení je samozřejmě sovětské, nové zařízení je spravováno Ukrajinou.

Ilustrace: Tank T-72 UMG během vojenské přehlídky v Turkmenistánu.⁶⁹

Vzdušné síly jsou nejúčinnější strukturou v rámci Turkmenské obrany a jsou určeny pro Kaspické moře, kde kompenzují nedostatek námořní síly. Vzdušné síly mají dvě velké základny v Mary a v Ašgabadu. Mají největší majetek z pěti zemí Střední Asie. Jeho součástí jsou i letouny Albatros L-39.

Námořní síly Turkmenistánu jsou v současné době v režii Pohraniční stráže Turkmenistánu se základnou v Turkmenbashi. V roce 2011 získal Turkmenistán 4 raketové lodě. Jejich hlavním úkolem je střežit nejdůležitější tranzitní cestu, která vede po Kaspickém moři. Důležitá je i samotná otázka Kaspického moře, které je zdrojem přírodního bohatství. Navíc je tato tranzitní cesta skloňována téměř na každé konferenci o bezpečnosti, a to především pro její strategickou polohu využitelnou pro efektivní boj s pašeráky a teroristy.

⁶⁹ Military of Turkmenistan. Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Military_of_Turkmenistan

Současná střední Asie a konfliktní faktory

Výše zmíněné země se po rozpadu Sovětského svazu snažily o svoji nezávislost, což bylo téměř nemožné bez vlivu ostatních velmocí. Po téměř sedmdesátiletém vlivu Sovětského svazu bylo velmi složité se osamostatnit. Vzhledem k nerostnému bohatství těchto zemí byly státy v hledáčku velmocí, které měly zájem o získání značného vlivu v nyní již nezávislých samostatných státech. O získání vlivu v těchto zemích usilovalo hned několik zemí, v první řadě Spojené státy americké, Čínská lidová republika, Írán, Turecko, Afghánistán a v neposlední řadě také Ruská federace. Tyto země již zčásti svůj vliv získaly, nyní se ho snaží jen posílit.

Bez ohledu na množství konfliktních zón, které reálně ve střední Asii existují, zůstává i nadále tato oblast relativně stabilní. Jsou to právě více nebo méně autoritativní režimy, které tuto stabilitu podporují, především důrazem na rozvoj ekonomiky, která ve všech zemích začíná postupně vykazovat růst. Všechny země potřebují příliv zahraničních investic, které se mohou realizovat pouze ve stabilním politickém a ekonomickém prostředí. I to je důvod, proč prezidenti pěti středoasijských zemí přes všechny rozpory deklarují zájem na společné bezpečnostní politice, především proti sousednímu neklidnému Afghánistánu. V současné době tedy můžeme Střední Asii považovat za relativně stabilní region, ovšem s přihlédnutím k jejímu konfliktnímu potenciálu a k blízkosti nestabilních oblastí, které mají na Střední Asii bezprostřední vliv. Alfa a omega řešení stability pěti středoasijských zemí leží zejména v oblasti na jih od jejich hranic – v Afghánistánu.

Snaha o prvenství v rámci regionu a z toho vyplývající nezávislou politiku vůči Moskvě je zvláště patrná u Uzbekistánu a Kazachstánu. Uzbekistán je svou centrální polohou klíčový pro spojení ve středoasijském regionu. Zároveň je z pěti států nejlidnatější. Taškent si často počíná dost suverénně: v minulosti dokonce vypověděl dohodu o vojenské spolupráci s Ruskou federací a její obnovení stálo moskevskou diplomacií mnoho úsilí. Kazachstán je zase rozlohou největší středoasijská země, která také disponuje nejsilnější ekonomikou v oblasti. I tato země se čas od času snaží vymanit z ruských pout. Prosazovala například vznik tzv. Euroasijského svazu, který by nahradil Společenství nezávislých států, v němž stále dominuje Moskva. Takové aktivity ale brzdí dlouhá hranice s Ruskou federací a početná ruská menšina na severu země.

V rámci bezpečnostního systému je potřeba rozkrýt vnější faktory, které mají vliv na vývoj tamních zemí. Hlavními konfliktními faktory jsou:⁷⁰

- Afghánský faktor a drogová problematika,
- islámský extremismus,
- etnické menšiny,
- populační exploze a sociální problémy,
- vnitřní elity a kořeny současných autoritářských režimů a
- Fergánská kotlina.

⁷⁰ HORÁK, Slavomír. Střední Asie mezi východem a západem. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0906-1.

Afghánský faktor a drogová problematika

Do roku 2001 byl Afghánistán hlavním ohniskem nestability ve Střední Asii. Nejohroženějšími byly státy bezprostředně sousedící s Afghánistánem, tedy Tádžikistán, který dodnes čelí náporu uprchlíků a přílivu narkotik z jihu. Právě narkotika jsou pro Afghánistán velice výhodným artiklem. V letech 1996-2000 měl až 70% podíl ve světové produkci opia a 80 % vývozu se uskutečnilo právě přes státy Střední Asie, nejvíce přes afghánsko-uzbeckou a afghánsko-turkmenskou hranici. Tento problém je spojován i s dalším konfliktním faktorem, konkrétně faktorem „Vnitřní elity a kořeny současných autoritářských režimů“, protože do těchto obchodů bývají zapojeny i některé vládní špičky. Příkladem byl i turkmenský prezident Nijazov nebo uzbecký generál Dostúm v době, kdy sever Uzbekistánu ovládal Talibán. Tomuto faktu nahrávala i skutečnost, že se obyčejní lidé v těchto středoasijských zemích zapojovali do této drogové problematiky, jelikož se potřebovali nějak živit. Problematika drog se v zemích Střední Asie v posledních dvaceti letech neustále zhoršuje, protože peníze získané z drogového obchodu jsou zdrojem finanční podpory teroristických organizací. Dále se v těchto zemích čelí vážným bezpečnostním a sociálním problémům, které vyplývají z ilegálního obchodu s drogami, což představuje vážné překážky pro stabilitu a rozvoj těchto zemí. Vzhledem k chudobě ve všech zemích Střední Asi, zůstává obchod s drogami významným zdrojem příjmů obyvatelstva. Je jasné, že to přináší problém se zvyšováním počtu narkomanů a počtu nakažených osob HIV virem a hepatitidou B. Řešení tohoto závažného problému v tomto regionu bude velmi dlouhodobé a náročné. Bude závislé na ekonomickém růstu jednotlivých států a na životní úrovni obyvatelstva. Obchod s drogami by mohl být stlačen na nižší úroveň, ale to by se v Afghánistánu museli v zemědělství nabídnout programy pěstování náhradních plodin, které by poskytly obyvatelstvu přijatelný zdroj obživy. Ve všech státech regionu byla důrazněji prosazována opatření v boji proti obchodu s drogami (ochrana státních hranic, stíhání korupce atd.) a byly připraveny sociální programy pro ekonomicky slabší obyvatele.⁷¹

Islámský extremismus

Donedávna radikální islám ve Střední Asii hrál mnohem menší roli než v jiných islámských zemích. Důvodem byla nižší míra reálně praktikujících věřících. Hned po rozpadu Sovětského svazu se čekala velká hrozba přicházející z Iránu, ale málokdo čekal, že Írán sledoval především ekonomické zájmy. Islámská propaganda a ideologie však přišla, ale mnohem více se ve Střední Asii angažovaly Saúdská Arábie a Pákistán. Pozvolna se začala vyučovat arabština a islámské vědy, začala výstavba mešit a obnovování medres⁷². Naštěstí se tyto praktiky nesetkaly s masovou odezvou, ačkoliv se počet praktikujících muslimů zvýšil. Důvodem, proč se nerozšířil radikálnější způsob vyznávání islámu (například wahhábismus⁷³), byly myšlenky zakotvené v místním obyvatelstvu, a to mírnější formy jako súfismus⁷⁴

⁷¹ HORÁK, Slavomír. Střední Asie mezi východem a západem. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0906-1.

⁷² Náboženská škola vyššího typu založená při mešitě

⁷³ Sunnitská fundamentální forma islámu, státní ideologie Saúdské Arábie. Wahhábisté svou školu nazývají "salafija". Wahhábisté sami sebe navíc vidí jako jediné nositele pravého nezkaženého islámu, přičemž vyznavači ostatních islámských škol jsou těmi radikálnějšími jedinci označováni za nevěřící.

⁷⁴ Mystická forma nebo také duchovní cesta či spiritualita islámu a rozmanitý pojem zahrnující v sobě etiku, estetiku, vzory chování, působí i na poli hospodářském, politickém či vojenském.

a Hanífovský mazhab⁷⁵. Bohužel svět se mění a myšlení lidí též, a tak se k radikálnější směrům hlásí postupně více obyvatel Střední Asie. Hodně to samozřejmě souvisí i s prvním faktorem, a to tak, že radikální islamisté mají stálý přístup k drogám, které jsou pro ně zdrojem obživy. Největší procento reálně věřících je v Tádžikistánu a Uzbekistánu, v oblastech s tradičními centry islámu v Samarkandu, Buchaře a Fergánské kotlině. Další pravdou je, že některé skupiny, které se hlásí k extrémnímu islámu, využívají islám jako masky, pod kterou schovávají svou kriminální činnost. Typickým příkladem takové skupiny byla i Islámská strana Uzbekistánu, která se skládala ze skupin nájemných vojáků, které potřebovaly vyvolat konflikt pro prosazení svého důvodu bytí. Své přívržence tato strana získávala velice jednoduše díky neuspokojivé ekonomické a sociální situaci ve všech středoasijských zemích.

Finanční prostředky a možnost vzdělávání se staly přitažlivé pro mnoho mladých lidí ve Fergánské kotlině, jejichž sociální situace je kvůli nezaměstnanosti nebo i perzekuci⁷⁶ jejich rodin dosti tíživá. Tito uzbečtí bojovníci měli na svědomí několik konfliktních situací, dokonce i neúspěšný atentát na prezidenta Uzbekistánu Karimova v únoru 1999. Islámská strana Uzbekistánu nevyvolávala konflikty jen na území Uzbekistánu, ale i na území Kyrgyzstánu jim bylo přisuzováno několik konfliktů. Následovat mohou další pokusy o zbrojený útok, stejně jako ojedinělé teroristické akce. Spojení islámu a obchodu s narkotiky vytváří jednu z nejnebezpečnějších konfliktních náloží střední Asie a na pokusech o jejich odstranění se shodují vedoucí představitelé středoasijských států.

Etnické menšiny

V letech 1924-1936 kdy docházelo vlivem Sovětského svazu k umělému rozdělení hranic, vzniklo v regionu několik zón s výraznými národnostními menšinami. Jednalo se především o Uzbeky, kteří dnes tvoří 14,4 % obyvatel v Kyrgyzstánu⁷⁷, 15,3 % obyvatel v Tádžikistánu a 5 % obyvatelstva Turkmenistánu. Po rozpadu Sovětského svazu zůstala ve všech státech početná ruská komunita/diaspora.⁷⁸ V 90. letech byl podíl v nových státech střední Asie menší, ale stále tvořil důležitou složku obyvatelstva, především díky vyšší vzdělanosti – Rusové v jednotlivých zemích byli především součástí intelektuální elity. V 90. letech 20. století docházelo k výraznému "odlivu mozků" v ruské populaci, což země, jako například Kyrgyzstán, vede ke snahám o omezení odchodu ruské menšiny. Ruština se stává přímo oficiálním jazykem (Kyrgyzstán) nebo tzv. "jazykem všeobecné komunikace" (Tádžikistán, Kazachstán, Uzbekistán). V současné době nejsou obavy ze vzniku konfliktní situace. Výjimkou může být Kazachstán, konkrétně severní část Kazachstánu, kde je výrazná převaha

⁷⁵ Jedná se o jednu ze čtyř základních sunnitských právních škol. Tato škola se nejvíce prosadila v Turecku. Typickým rysem je obrovská liberalita a používání analogie. Hlavním cílem by mělo být vždy, při jakémkoli řešení právního případu, vysvětlení a hledání té nejlepší alternativy, a to tak, že se vyhlásí několik možných řešení, z kterých se vybírá to nejlepší.

⁷⁶ Systematické pronásledování nebo hrubé zacházení s jednotlivcem nebo skupinou osob. Obvyklou formou je náboženská perzekuce, etnická perzekuce, rasová perzekuce či politická perzekuce. Perzekuce zahrnuje izolaci, nezákonné uvěznění, nátlak či vyhrožování. Perzekuce je trestný čin podle mezinárodního trestního práva (zločin proti lidskosti).

⁷⁷ V Ošské oblasti je to však 26% a v některých místech, např. Ūzgen/Ūzgön, je tento podíl ještě vyšší.

⁷⁸ Lidé nebo etnická populace, kteří jsou přinuceni emigrovat ze své domoviny. Také označuje náboženské, či etnické společenství žijící (rozptýleně) v rámci jiného společenství.

ruského obyvatelstva. Ani zde však nedochází k výrazným střetům, avšak lze očekávat, že sílící tlak na používání místních jazyků může způsobit konflikt.

Populační exploze a sociální problémy

Všechny státy Střední Asie měly v letech 1980-1989 podobný přírůstek obyvatelstva jako typické země třetího světa. Počet obyvatel vzrostl o 2,5 % v Kazachstánu a až o 3,68 % v Tádžikistánu. Díky emigraci se tento růst v 90. letech dařilo mírně tlumit, ale další nárůst už způsobil menší problémy v sociální oblasti. Důsledkem je inklinace obyvatelstva k extrémním myšlenkám – v této oblasti se jedná zejména o vyhraněný nacionalismus a islámský extremismus. Tyto dvě tendence se již projevují ve Fergánské kotlině.⁷⁹

Vnitřní elity a kořeny současných autoritářských režimů

Mocenské skupiny, a to na regionálním, rodovém, příbuzném či kmenovém základě (rody, klany), to byly elity ve středoasijských republikách v mocenském uspořádání jednotlivých republik. Změnu měla zajistit perestrojka Michaila Gorbačova, která znamenala ve všech sovětských republikách změnu kádrů, aby se oslabil role klanových struktur. Avšak efekt byl zcela opačný. Vedla k zesílení mocenského boje v jednotlivých republikách a následné dominanci jedné mocenské struktury, která dokázala svou moc udržet a většinou rozšířit i po získání nezávislosti. Toto posílení vedlo k růstu autoritářských tendencí ve vedení země. V Tádžikistánu se v první polovině 90. let boj mezi komunistickými elitami a alternativními uchazeči o moc změnil v občanskou válku. Právě obava z podobného scénáře v okolních státech vedla k upevňování režimu. Boje jednotlivých mocenských skupin byly samozřejmě posíleny i rozpadem Sovětského svazu, kdy již Moskva přestala zasahovat do dění jednotlivých republik. Konflikty mezi mocenskými skupinami, které se snažily uzurpovat vedoucí posty v příslušných republikách, volaly po konfliktu. K udržení stávající moci je postupně nasazovat stále autoritativnější metody, k tomu používání a rozšiřování represivních složek. Může to být právě boj mezi současnými mocenskými strukturami a opozicí, co se může stát jednou z nejvýznamnějších rozbušek k vytvoření konfliktu ve Střední Asii.⁸⁰

Fergánská kotlina

Fergánská kotlina je nejhustěji zalidněná a etnicky rozmanitá oblast ve Střední Asii s intenzivním zemědělstvím. Nachází se na hranici tří států – Kyrgyzstánu, Uzbekistánu a Tádžikistánu. Setkávají se zde významné národnostní menšiny. Již v minulosti zde docházelo ke konfliktům ať už z náboženských nebo i kulturních důvodů. Rozpad Sovětského svazu a následná transformace nových nezávislých států měly na obyvatelstvo neblahý dopad. Bez práce zůstala v některých oblastech až polovina práceschopné populace. Dodnes vzniká napětí, které kdykoliv může přerůst v konflikt. Extremistické síly založené na náboženských či etnických myšlenkách zde mají doslova žně v podobě nabízení seberealizace. Ke konfliktům zde docházelo už za Sovětského svazu, ale i v současnosti je

⁷⁹ HORÁK, Slavomír. Střední Asie mezi východem a západem. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0906-1.

⁸⁰ HORÁK, Slavomír. Střední Asie mezi východem a západem. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0906-1.

tam situace napjatá. Političtí představitelé všech zainteresovaných zemí se nyní soustředí na předcházení vzniku konfliktů, což není v této ekonomicky významné, ale i citlivé a výbušné oblasti jednoduché. Fergánská kotlina však není jedinou problematickou oblastí. Jednou z dalších je i nestabilní Tádžikistán a také pohraniční teritoria rozdělená jednotlivými etniky. Momentálně je ale možno říci, že i přes množství konfliktních zón, které ve Střední Asii existují, je tato oblast relativně stabilní. Hlavní zásluhu na této stabilitě mají i velmoci, které se snaží posílit vliv v této oblasti, a je tedy logické, že se zajímají o bezpečnost a zároveň k ní přispívají.

Posílení bezpečnosti a stabilizace ve Střední Asii

Jak již bylo uvedeno, ve Střední Asii je pět konfliktních faktorů. Pro připomenutí se jedná o afghánský faktor a drogovou politiku, islámský extremismus, etnické menšiny, populační problémy a vnitřní elity a kořeny současných autoritářských režimů. Bezpečnostní systémy těchto zemí bohužel tyto faktory sami nevládají řešit, proto se obrací na různé organizace a společnosti, které mají s těmito konkrétními nebo podobnými situacemi zkušenosti. Je to také dáno tím, že faktory zasahují mezi více zemí, proto je logické, že se země budou proti těmto faktorům bránit společně a postupně je eliminovat. Organizace, které se zabývají těmito problémy, však musí přijít s konkrétní strategií a začít od začátku, což je sice běh na dlouhou trať, ale často jediná účinná cesta.

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Organization for Security and Cooperation in Europe, OSCE; OBSE) je největší regionální bezpečnostní organizací na světě. Vznikla jako výsledek tzv. Helsinského procesu, který v 70. letech XX. století vedl k dohodě o spolupráci mezi nepřátelými bloky Západem a Východem. Členy Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě je 57 států z Evropy, Severní Ameriky a Střední Asie a činnost organizace se dělí na 3 dimenze: politicko-vojenskou, ekonomicko-environmentální a lidskoprávní. Organizace se aktivně zabývá včasným varováním a prevencí konfliktů, zvládáním krizí a následnou post konfliktní obnovou. Otázky bezpečnosti jsou zajišťovány prostřednictvím polních misí a regionálních center. Zahrnují kontrolu zbrojení, preventivní diplomacii, zvyšování bezpečnosti, zlepšování vztahů mezi nepřátelými skupinami, správu hranic, práva menšin, monitoring lidských práv, podporu demokracie a svobodných voleb, boj proti terorismu, boj proti obchodu s lidmi a další. Všechny členské státy jsou si rovny a všechna rozhodnutí jsou přijímána na základě vzájemné dohody.

Přestože byla Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě vytvořena jako bezpečnostní organizace, nevěnuje se výlučně vojensko-bezpečnostním otázkám, odzbrojení a hraničním problémům. Na základě širšího pojetí bezpečnosti se zabývá velice intenzivně rovněž lidskými právy, jejichž dodržování je neodmyslitelným předpokladem pro mír a stabilitu. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě proto ustavila několik stálých institucí, které napomáhají účastnickým státům při plnění jejich závazků v této oblasti.⁸¹

⁸¹ Organizace v působnosti mise: Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/obse/index.html

Management a správa hranic

Jak už bylo řečeno, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě se zabývá velkým množstvím otázek bezpečnosti, avšak pro potřeby této práce je na místě zmínit správu hranic. Správou hranic se rozumí posílení bezpečnosti hranic, podpora cestování a obchodu, ochrana lidských práv a zlepšování mezilidských vztahů. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě zajišťuje výcvik pohraničních pracovníků v týdňickém hlavním městě – Dušanbe. Místní akademie nabízí výcvik pracovníkům účastnických států Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě i pohraničnickům z partnerských států ze Střední Asie.

Prevence konfliktů a jejich řešení

Další oblastí působnosti Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě je prevence a řešení konfliktů. V této oblasti Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě úzce spolupracuje s Organizací spojených národů a dalšími mezinárodními organizacemi působícími v oblastech konfliktu. Po dubnové krizi 2010 a následném násilí v červnu 2010 v Kyrgyzstánu vyslal úřadující předseda Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě svého zvláštního vyslance do Kyrgyzstánu s cílem usnadnit dialog a koordinovat spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi působícími v této oblasti. Od roku 2011 působí v Kyrgyzstánu Poradní policejní jednotka Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Community Security Initiative), která pomáhá místní policii uplatňovat koncepci dobré policejní práce (tzv. good policing) a cvičí policisty, jak zvládat krizové situace v etnicky různorodém prostředí na jihu Kyrgyzstánu (Oš, Džalalabád a jinde).⁸²

Posílení úsilí v boji proti terorismu.

Jednou ze akcí Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, která byla zahájena 14. prosince 2001 v Biškeku, byla Konference k posílení bezpečnosti a stabilizaci ve Střední Asii: posílení úsilí v boji proti terorismu. Jak Neil Melvin⁸³ ve své prezentaci tvrdí, konference se zabývala začleňováním a radikalizací menšin, dále kladla důraz na velký problém mezinárodní společnosti v boji proti terorismu, zejména ve svých nových podobách. Vysoký komisař pro národnostní menšiny vyzdvihl mnohostranné prvky, které přispívají ke vzniku extremistického násilí a terorismu, včetně chudých sociálně-ekonomických podmínek, systematického politického vyloučení, sociální nespravedlnosti a vznik radikálních ideologií. Adekvátní a účinnou reakcí na povahu terorismu je nasazení celé řady odborných znalostí a dovedností, zapojení zkušeností organizací, které tento problém řeší, a rozvoj víceúrovňové politiky.

Po 11. září 2001 byly provedeny kroky k posílení stávající činnosti a rozvíjení nových kapacit v oblasti boje proti terorismu a teroristickým sítím. Aby byly co nejúčinnější, mezinárodní společnosti, zabývající se bojem proti terorismu, musí propojit své iniciativy a přezkoumat souvislosti, které vedou k terorismu, a uvažovat o rozvoji dlouhodobé a strategické politiky.

⁸² Organizace v působnosti mise: Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/obse/index.html

⁸³ Poradce Vrchního komisaře pro národnostní menšiny. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.

U těchto úkolů hraje Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě hlavní úlohu jednak svou odborností personálu, ale i zkušenostmi nasbíranými za dobu jejího fungování.

Jako preventivní nástroj byla zřízená Kancelář vrchního komisaře pro národnostní menšiny. Její činnost je zaměřena na dosažení cílů monitorováním prostředí, která vytvářejí nenávist a násilí. Výsledkem by mělo být varování potenciálního konfliktu a včasná opatření, rozvíjení míry stability a rozvíjení vztahů mezi členskými státy Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Hlavním úkolem je zabránit konfliktu. Jestliže zůstává napětí mezi menšinami a většinami neřešeno, mohou tohoto stavu využít teroristé ke své ideologii nenávisti a násilí. Tam, kde má populace včetně menšin pocit, že jim chybí sociální spravedlnost, nebo mají pocit diskriminace, a tam, kde je omezená možnost pro jejich efektivní zapojení, mohou extremisté představovat násilí jako legitimní činnost. Je jasné, že existují určité předpoklady, proč teroristé fungují. Důležité je řešení příčin napětí, konfliktů a nespravedlnosti ve společnosti, což bude klíčovým prostředkem k prevenci těchto problémů, hlavně vzniku extremistických skupin, a účinným prostředkem v boji proti terorismu a proti těm, kteří podporují činnost těchto skupin.

Identifikace a aplikace strategií na podporu integrace menšin je tedy ústředním prvkem v boji proti vzniku politického prostředí, které pomáhá v rozkvětu terorismu. V oblasti podpory mezinárodních norem jako prostředku k posílení integrace a začlenění do společnosti působí vrchní komisař pro národnostní menšiny. Strategie začleňování zahrnuje používání norem, jaké jsou zakotveny v Evropské úmluvě o lidských právech a v Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin, jakožto i normy Organizace spojených národů.

Kancelář vrchního komisaře pro národnostní menšiny také předložila, že otázky jazyka, vzdělání a účasti ve veřejném životě jsou zvláště důležité v oblasti vztahů mezi menšinami a většinami. Tato doporučení byla vyvinuta na pomoc státům při výstavbě integrovaných, stabilních a multietnických zařízení. Přístupy doporučené v těchto dokumentech lze čerpat ze zkušeností členských států Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, které zavedly promyšlené postupy s cílem zajistit integraci příslušníků menšin do společnosti:

- oficiální dvou nebo tříjazyčná úřední agenda a předpisy pro používání menšinových jazyků v regionech menšinového osídlení,
- volební a jiné mechanismy k zajištění menšinové účasti ve veřejném životě v poměru k jejich velikosti a garantování vzdělávacích příležitostí pro menšiny a menšinové jazyky.

Toto jsou dva základní přístupy, které mohou vést k posílení integrace. Tyto praktiky se ukázaly být jedním z nejsilnějších prostředků k zajištění bezpečnosti a stability. Podle některých delegací, které se této konferenci účastnily, a na základě vlastních zkušeností s bojem proti terorismu a vývojem a aplikací těchto postupů, se podařilo zbavit se teroristických aktivit, a to i v nejtěžších situacích.

Dalším důležitým krokem je vyhnout se zavedení nových forem diskriminace při uplatňování politik, které jsou zaměřeny na konkrétní menšinové komunity. Neméně důležitý krok ve vývoji strategií začleňování a integrace je vedení dialogu mezi menšinami a většinami. V současné době, více než kdy jindy, je třeba myslet na dlouhodobé a strategické důsledky

vztahů mezi menšinami a většinami. Pokud budeme jednat s menšinami s respektem a podporovat je v ambicích, udržovat a rozvíjet jejich kulturu a jazyk v rámci integrace, budou tito lidé čelit představám o nenávisti a násilí lépe.

Boj proti drogám, organizovanému zločinu a terorismu ve Střední Asii

Země Střední Asie si jsou vědomy vazeb mezi problematikou obchodování s drogami, organizované trestné činnosti a terorismu, stejně jako různých kořenů a dalších aspektů těchto tří jevů. Na mezinárodní konferenci o posílení bezpečnosti a stability ve Střední Asii – Integrovaný přístup k boji proti drogám, organizovanému zločinu a terorismu, která se konala v Taškentu v Uzbekistánu od 19. – 20. října 2000, byly představeny obecné pokyny pro spolupráci mezi zeměmi Střední Asie, mezinárodních organizací se specializovanými agenturami Organizace spojených národů, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a Úřadem Organizace spojených národů pro kontrolu drog a prevence trestné činnosti, a dále pro spolupráci i s jinými zeměmi a zájemci o podporu zemí Střední Asie v jejich úsilí v boji proti obchodu s drogami, organizovanému zločinu a terorismu.

Těmito pokyny jsou:

- Nutnost posílení spolupráce a koordinace na národní, regionální, meziregionální a mezinárodní úrovni s cílem přijmout opatření k předcházení, řízení a odstranění jevů obchodování s drogami, organizované trestné činnosti, terorismu a vazeb mezi nimi, při plném respektování práv člověka a zajištění právního státu.
- Shromažďování, výzkum a výměna informací: Země Střední Asie došly k závěru, že informační systémy by měly být vyvinuty pro sběr, analýzu, sdílení a vyhodnocování údajů obchodu s drogami a zneužívání drog, organizovaného zločinu a pro vzory teroristických aktivit na národní, regionální, meziregionální a mezinárodní úrovni.
- Posílení preventivních opatření: Je třeba uvést do praxe rozvoj a podporu preventivních programů a zvyšování povědomí veřejnosti o negativních dopadech užívání drog, drogových trestných činů, organizovaného zločinu a teroristické činnosti, a to prostřednictvím vzdělání, sdělovacích prostředků a zapojení nevládních organizací a odborů. Dále je třeba věnovat pozornost podpoře hospodářského rozvoje, snižování chudoby jako jedné z příčin problému drog, organizovaného zločinu a terorismu. A důležitým bodem prevence je také vypracování a podporování projektů zaměřených na potlačení nedovoleného obchodu s drogami v zemích Střední Asie.
- Zvýšení a posílení kontrolní činnosti. Konkrétně se jedná o vytvoření a posílení kontrolní kapacity příslušných národních operačních orgánů, se zvláštním důrazem na příslušné činnosti v trestním řízení, zpřísnění kontroly na hranicích s Afghánistánem, stejně jako s tranzitními zeměmi, a vytvoření nebo posílení národní specializované jednotky hraniční kontroly a přijetí opatření, aby se zabránilo tomu, aby se nelegálně obchodovalo s lidmi.
- Posílení systému trestního soudnictví, právního státu a řádné správy lze nejlépe dosáhnout tím, že se bude provádět revize a aktualizace právních předpisů, právních norem a mechanismů, bude se maximalizovat jejich účinnost a zároveň se budou harmonizovat s úmluvami a protokoly Organizace spojených národů, normami, standardy a se závazky v rámci Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Dále je zapotřebí podniknout opatření k posílení právního státu, včetně orgánů činných

v trestním řízení, k posílení profesionality soudů a státních zástupců a stanovení specializovaných komor státních zástupců a soudců, kteří se zabývají problematikou nezákonného obchodu s drogami, organizované trestné činnosti a terorismu. A nakonec je třeba uvést mechanismy na podporu řádné správy, včetně transparentnosti a na podporu aktivního boje proti korupci a praní špinavých peněz.

Středoasijské země naléhaly, aby se některé z těchto činností vložily do akce v nejbližším možném termínu. V této souvislosti podporují projekty Úřadem Organizace spojených národů pro kontrolu drog a prevence trestné činnosti na snižování poptávky po drogách, jehož cílem, mimo jiné, je určit závažnost zneužívání drog ve státech Střední Asie a souvisejících potřeb s cílem poskytnout pomoc.

Vztahy České republiky se zeměmi Střední Asie

Za nejvýznamnější vztah České republiky se zeměmi Střední Asie se dá považovat vztah České republiky především s republikou Kazachstán. Sám prezident Miloš Zeman označil Kazachstán, v němž byl v listopadu 2014 na návštěvě, za „zemi hospodářského zázraku“ a prohlásil, že Česká republika považuje Kazachstán za stát prvořadého a dlouhodobého zájmu. Faktem je, že v Kazachstánu v současnosti působí 200 firem z České republiky a od roku 2013 začíná Česká republika dosahovat každoročního obratu vzájemného obchodu víc než jedné miliardy dolarů. Jak ukazuje zájem podnikatelů z České republiky, tento trh je pro Českou republiku velmi zajímavý. Když obrátím vztah Kazachstánu vůči České republice, prezident Nazarbajev si taktéž cení hospodářských styků s Českou republikou, hlavně se to týká oblasti dopravy, vzdělávání a zemědělství. Občané Kazachstánu vlastní budovy v Karlových Varech a ve středních Čechách. Oba prezidenti také mluvili o zahraniční politice, důraz kladli na boj proti mezinárodnímu terorismu. Nezapomněli se zmínit také o oboustranné vízové povinnosti, například Miloš Zeman Kazachstánu slíbil zjednodušení vízových procedur potřebných pro cestování do České republiky.

Jestliže občané České republiky chtějí vstoupit na území cizího státu, v našem případě státu Střední Asie, musí splňovat podmínky stanovené jeho zákony. Ke sdělování aktuálních podmínek vstupu a pobytu na území cizího státu je příslušný zastupitelský úřad daného státu.

Vztahy s Kazachstánem

V současné době platí mezi Českou republikou a Kazachstánem vízový režim. Při cestě do Kazachstánu občané České republiky potřebují pro žádost o vízum platný cestovní pas (nejméně ještě 6 měsíců). Žádost o vízum mohou podávat občané na Zastupitelském úřadu Kazachstánu v Praze. Občané České republiky nepodléhají registraci u migrační policie, pokud hraniční kontrola proběhla na mezinárodních letištích Republiky Kazachstán. Při cestě autem občané České republiky podléhají povinné registraci u migrační policie, pokud jejich pobyt v zemi přesáhne pět dnů.

Do vztahů mezi České republiky a Kazachstánem patří i oboustranné dohody a ujednání uzavřené mezi těmito zeměmi. Patří sem tyto platné mezinárodní smlouvy:

- Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Kazachstán o vzájemné právní pomoci v trestních věcech ze dne 6. června 2013,
- Protokol mezi Českou republikou a Kazašskou republikou o změnách a doplnění Dohody mezi Českou republikou a Kazašskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic,
- Dohoda o spolupráci v oblasti cestovního ruchu mezi Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky a Ministerstvem cestovního ruchu a sportu Republiky Kazachstán,
- Ujednání mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví Republiky Kazachstán o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařské vědy,
- Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Republiky Kazachstán o spolupráci ve vojenské oblasti,
- Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem vnějších ekonomických vztahů Kazašské republiky,
- Protokol mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem naftového a plynárenského průmyslu Republiky Kazachstán o realizaci Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Sovětského svazu o spolupráci při osvojování Jamburgského naleziště plynu.
- Dohoda mezi Českou republikou a Kazašskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic.
- Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Kazachstán o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Kazachstán o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorizmu a dalším nebezpečným druhům trestné činnosti.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Kazašské republiky o mezinárodní silniční dopravě.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Kazachstán o ekonomické, průmyslové a vědecko-technické spolupráci.⁸⁴

Vztahy s Kyrgyzstánem

Při cestě do Kyrgyzstánu byla zrušena vízová povinnost v roce 2012 pro turistické cesty či cesty na základě pozvání nepřesahující 60 dnů pobytu. Vedle vízové povinnosti došlo ke zrušení i povinnosti se registrovat. Tato opatření se týkají celkem 44 zemí, mezi nimiž je i Česká republika. Při plánované cestě nad 60 dnů pobytu je možné si zažádat o vízum na jakémkoli zastupitelském úřadě Kyrgyzstánu v zahraničí (nejblíže Vídeň nebo Berlín), v České republice zastupitelský úřad Kyrgyzstánu není. Při cestě letadlem je vízum nad 60 dní udělováno přímo na letišti v Biškeku.

⁸⁴ Kazachstán: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/aside/kazachstan/smlouvy/index.html

I s Kyrgyzstánem má Česká republika uzavřené dohody v rámci vztahů mezi těmito zeměmi. Jsou to:

- Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem zahraničních věcí České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí Kyrgyzské republiky,
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Kyrgyzské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a prekurzory, terorizmu a dalším nebezpečným druhům trestné činnosti,
- Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik,
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Kyrgyzské republiky o leteckých službách,
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.⁸⁵

Vztahy s Tádžikistánem

Pro cestování do Tádžikistánu musí být občané České republiky vybaveni vízem. O to lze požádat na Velvyslanectvích Tádžikistánu v Berlíně, ve Vídni, či v jiném zahraničním městě. Vízum je také možné získat po příletu na letiště v Dušanbe. Při pobytu v Tádžikistánu s turistickým vízem po dobu kratší 30 dnů není nutná přihlašovací povinnost. V jiném případě platí přihlášení k pobytu na Oddělení víz a registrace.

⁸⁵ Kyrgyzstán: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/kyrgyzstan/smlouvy/index.html

Tádžikistán má s Českou republikou tyto tři platné oboustranné smlouvy:

- Dohoda mezi Českou republikou a Republikou Tádžikistán o podpoře a vzájemné ochraně investic, upravená nótami ze dne 18. července 1994 a 17. února 1995,
- Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem vnějších ekonomických vztahů Republiky Tádžikistán,
- Smlouva mezi Českou republikou a Tádžickou republikou o zamezení dvojímu zdanění v oboru daní z příjmu a z majetku.⁸⁶

Vztahy s Uzbekistánem

Na občany České republiky cestující do Uzbekistánu se též vztahuje vízová povinnost. Uzbekistán nemá v České republice zastupitelský úřad, proto se žádost o udělení víza obvykle podává na nejbližším uzbeckém velvyslanectví v Berlíně nebo ve Vídni. I zde existuje možnost obstarat si vízum do pasu přímo na letišti v Taškentu po předchozím schválení Ministerstvem zahraničních věcí republiky Uzbekistán. Pro udělení platného víza je zapotřebí platný pas (nejméně 3 měsíce) a ověřené pozvání uzbeckým Ministerstvem zahraničních věcí. Od roku 2014 je Česká republika zařazena do skupin států se zjednodušeným vízovým režimem, to znamená, že žádosti českých občanů budou zpracovány v průběhu dvou pracovních dnů. Pro turistické vízum už není nutné ani pozvání, je však nutné splnit podmínku, že délka pobytu bude do jednoho měsíce a občané musí být ubytovaní v hotelu, který zajistí příslušnou registraci pobytu. Registrace pobytu v Uzbekistánu je totiž povinná.

Seznam platných mezinárodních dohod mezi Uzbekistánem a Českou republikou:

- Protokol mezi Českou republikou a Uzbeckou republikou o změně Dohody mezi Českou republikou a Uzbeckou republikou o vzájemné podpoře a ochraně investic, podepsané dne 15. ledna 1997 v Praze.
- Protokol mezi vládou České republiky a vládou Uzbecké republiky, který upravuje Smlouvu mezi vládou České republiky a vládou Uzbecké republiky o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oblasti daní z příjmu a z majetku.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Uzbekistán o leteckých službách,
- Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem vnějších ekonomických vztahů Republiky Uzbekistán.
- Dohoda mezi Českou republikou a Uzbeckou republikou o vzájemné podpoře a ochraně investic.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Uzbekistán o spolupráci v boji s trestnou činností.
- Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Uzbecké republiky o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oblasti daní z příjmu a z majetku.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Uzbecké republiky o mezinárodních přepravách cestujících a nákladů silniční dopravou.

⁸⁶ Tádžikistán: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/tadzikistan/smlouvy/index.html

- Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Uzbeké republiky o spolupráci a vzájemné pomoci v celních otázkách.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Uzbeké republiky o ekonomické, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci.⁸⁷

Vztahy s Turkmenistánem

Vstup občanů České republiky na území Turkmenistánu podléhá také vízové povinnosti. Vízovou agendu pro cestování českých občanů do Turkmenistánu zajišťuje Velvyslanectví Turkmenistánu, nejbližší ve Vídni nebo v Berlíně. Vízum do 10 dnů si lze vyzvednout i při příletu na letišti v Ašgabatú nebo na mezinárodních pozemních hraničních přechodech, pokud jej zvoucí strana dopředu vyřídí. Pro získání turistického víza je potřeba platný cestovní pas (ještě 6 měsíců po skončení plánované cesty), pozvání a potvrzení o zajištění ubytování. U plánované cesty, která je delší než 3 měsíce, je potřeba doložit i potvrzení, že občan netrpí syndromem získaného selhání imunity. V souvislosti s vízovou povinností zde uvedu i potřebu tranzitního víza, které je nutné při průjezdu touto zemí. Vystavuje se obvykle na tři dny a nedá se prodlužovat ani měnit za víza turistická, je potřeba dodržovat předem ohlášenou trasu. Jako u většiny zemí i zde platí ohlašovací povinnost, je třeba se tedy během třech pracovních dnů zaregistrovat u Státní migrační služby nebo u místního úřadu v doprovodu osoby, u níž občan přebývá nebo zástupce cestovní kanceláře, která pobyt organizuje. Pětihvězdičkové hotely vyřizují tuto registraci automaticky.

Co se týče platných mezinárodních smluv mezi Turkmenistánem a Českou republikou, mají tyto země mezi sebou pouze jednu dohodu o spolupráci a to Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem ekonomiky a financí Turkmenistánu ze dne 9. září 1993.

⁸⁷ Uzbekistán: Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/uzbekistan/smlouvy/index.html

Závěr

Co se problematiky bezpečnostního systému týče, myslím, že se mi ji podařilo částečně rozkrýt. Bezpečnostní systém není věc jednoduchá, zvláště v těchto zemích, které byly ovlivněny bezpečnostním systémem Sovětského svazu téměř 70 let. Jeho hlavní systém se skládal hlavně z utajovaných informací bohužel i mezi vlastními socialistickými republikami.

Popsat bezpečnostní systém pěti zemí do jedné studie nebylo vůbec jednoduché, jelikož dostupnost zdrojů k tomuto tématu je velice těžká. Jako největší problém je možnost získání některých zdrojů, které jsou k dispozici jen v azbuce nebo v jazycích daných zemí, což představovalo často neřešitelný problém, jelikož azbuka je pro mě bohužel velkou neznámou. Když lze konečně dospět k anglicky psaným zdrojům, bývá velkou překážkou najít správné názvosloví. Jako příklad mohu uvést hledání zdrojů o hasičském záchranném sboru a policii, kdy veškerý známý překlad těchto slov u daných zemí selhal. Až po nalezení správných slov (například Fire safety – požární ochrana, nebo Law-enforcement – vymáhání práva, v našem případě policie) se mi otevřela cesta k úspěchu.

I přesto si myslím, že jsem se k jádru problému propracovala a přes všechny překážky se mi podařilo nalézt mnoho informací o zemích, které jsou pro mnohé pouze zeměmi z doslechu. Při pracování s konfliktními faktory Střední Asie jsem dospěla k názoru, že malou výhodou pro dané faktory je, že spolu dost souvisí a je mezi nimi dosti tenká hranice. Tudíž se dá s nadsázkou říci, že vyřešením jednoho problému by se mohly automaticky řešit i ostatní. Pro představu a zjednodušeně řečeno se dá říci, že pokud se zastaví pěstování a vývoz drog z Afghánistánu, islámský terorismus bude částečně omezen na rozpočtu, etnické menšiny se sociálními problémy nebudou lákány do spárů extremistických skupin, které získávají své členy většinou na možnost získat peníze. A peníze, jak je známo, mají vliv i na autoritářskou politiku, která bývá často spojována se špinavými penězi. Jak je vidět, tento problém je běh na dlouhou trať. Je obecně známo, že světem vládnu peníze. Těch je v tomto případě více než dost a odolávat jim je morálně těžké.

Když se ohlédnu za problematikou vnitřních bezpečnostních sil těchto zemí, musím popravdě konstatovat, že jsou na velice nízké úrovni ve srovnání například s naší republikou. Nejvíce se to ukazuje na vybavení věcnými prostředky, které jsou zastaralé a některé dokonce pocházejí ještě ze sovětské éry. Možná se zde promítá, že velké množství finančních prostředků se vynakládá na hrozby státu zvenčí. Předpokládám, že pokud by naše země sousedila s tak nestabilními zeměmi, určitě by se to projevilo i na našich jednotlivých bezpečnostních složkách v problematice financování.

Co se legislativy v rámci bezpečnostního systému týče, je v těchto zemích určitě na kvalitní úrovni. Jen je potřeba tuto legislativu uvést do praxe. Přeci jen dojezdový čas záchranářů do některých těžko přístupných oblastí trvá až několik hodin, což by bylo v našich podmínkách nepřijatelné.

Věřím, že se mi cíl studie, který je definován v úvodu této studie, podařilo naplnit. Jsem si vědoma toho, že jsem se problematiky bezpečnostního systému v postsovětském prostoru

lehce dotkla a že není rozebrána hlouběji, jak by si jistě zasloužila. Bohužel vzhledem k dostupnosti informací a rozsahu této studie je podrobnější zkoumání složitě.